

Стандарти байналмилалӣ баҳисобгирии муҳосибӣ 1 “Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”

Мақсад

1. Стандарти мазкур асосҳои пешниҳоди ҳисоботи молиявии таъиноти умумиро бо мақсади таъмин намудани муқоисаи ҳисоботи молиявии корхона бо ҳисоботи молиявии давраҳои гузаштаи он, инчунин бо ҳисоботи молиявии дигар корхонаҳо муқаррар менамояд. Дар Стандарти мазкур талаботи умумӣ вобаста ба пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ, дастур дар бораи сохтори он ва талаботи ҳадди ақалли муҳтавои он оварда шудааст.

Доираи татбиқ

2. Корхона бояд Стандарти мазкурро хангоми омода ва пешниҳоди ҳисоботи молиявии таъиноти умумӣ тибқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБХМ) татбиқ намояд.
3. Талабот дар қисмати эътироф, арзёбӣ ва ифшои амалиёти мушаххас ва дигар рӯйдодҳо тавассути дигар СБХМ муқаррар карда мешавад.
4. Амали Стандарти мазкур ба сохтор ва муҳтавои ҳисоботи молиявии фосилавии мухтасар, ки тибқи СББМ 34 “*Ҳисоботи молиявии фосилавӣ*” таҳия карда мешавад, татбиқ намегардад. Вале нисбат ба чунин ҳисоботи молиявӣ бандҳои 15-35 татбиқ карда мешавад. Стандарти мазкур нисбат ба ҳама корхонаҳо ба таври баробар татбиқ мегардад, аз ҷумла, нисбат ба корхонаҳое, ки тибқи СБХМ 10 “*Ҳисоботи молиявии маҷмӯӣ*” ва нисбат ба корхонаҳое, ки тибқи СББМ 27 “*Ҳисоботи молиявии алоҳида*” ҳисоботи молиявии алоҳида ро пешниҳод менамоянд.
5. Дар Стандарти мазкур истилоҳоте истифода мешавад, ки барои корхонаҳои тичоратӣ, аз ҷумла, ташиқоти тичоратии баҳши давлатӣ мувофиқ мебошад. Агар корхонаҳои тичоратии баҳши хусусӣ ва давлатие, ки ба фаъолияти ғайритичоратӣ машғул буда, Стандарти мазкурро татбиқ менамоянд, эҳтимолан онҳоро зарур меояд, ки ба номгӯи моддаҳои алоҳидаи ҳисоботи молиявӣ ва шаклҳои ҳисобот тағйирот ворид намоянд.
6. Ҳамин тариқ, ба корхонаҳое, ки дорои сармояи хусусӣ намебошанд, бо он маъно, ки ин истилоҳ дар СББМ 32 “*Воситаҳои молиявӣ: пешниҳод*” (масалан, баъзе фондҳои мутақобила) ва корхонае, ки саҳми ҳиссавии онҳо сармояи хусусӣ махсуб намеёбад (масалан, баъзе корхонаи кооперативӣ) муқаррар шудааст, шояд зарур мебошад, ки тартиби пешниҳоди ҳиссаи иштирокчиён ва пайдоронро дар ҳисоботи молиявӣ тасҳеҳ намоянд.

Муқаррарот

7. Дар Стандарти мазкур истилоҳоти зерин бо ифодаҳои ишорашуда истифода бурда мешаванд:
Сиёсати баҳисобгирӣ дар банди 5 СББМ 8 “*Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ ва хатоҳо*” муқаррар шуда, дар Стандарти мазкур ин истилоҳ бо ҳамин маъно истифода мегардад.
Ҳисоботи молиявии таъиноти умумӣ (минбаъд “*ҳисоботи молиявӣ*”) ҳисоботи молиявие мебошад, ки барои таъмини талаботи истифодабарандагоне таъин шудааст, ки наметавонанд аз корхона омода намудани ҳисоботи ба талаботи иттилоотии хусусии онҳо ҷавобгӯиро талаб намоянд.
Амалан иҷронашаванда. Татбиқи ҳама гуна талабот амалан иҷронашаванда ҳисобида мешавад, агар корхона ҷихати татбиқи он тамоми талошҳои оқилонаи ҳудро сарф намуда, аммо чунин амалро иҷро карда натавонад.
Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБХМ)—стандартҳо ва тафсиrote мебошанд, ки тавассути Шурои Стандартҳои байналмилалӣ баҳисобгирии муҳосибӣ (ШСББМ) интишор шудаанд. Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБХМ) аз инҳо таркиб ёфтаанд:
 (а) Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ;
 (б) Стандартҳои байналмилалӣ баҳисобгирии муҳосибӣ;

- (в) Тафсиrotи КТХМБ (Кумитаи тафсири ҳисоботи молиявии байналмилалӣ);
- (г) Тафсиrotи КТС (Кумитаи тафсири стандартҳо)¹.

Таъсирбахш:

Маълумот таъсирбахш махсуб меёбад, агар метавон ба таври асоснок интизор буд, ки ихтисор, ҳатогӣ ё пинҳон намудани он ба қарорҳои аз ҷониби истифодабарандагони асосии ҳисоботи молиявӣ (ба банди 1.5 нигаред) қабулшуда дар асоси ҳисоботи мазкур, ки маълумоти молиявиро дар бораи корхонаи ҳисоботдиҳандаи мушаххас пешниҳод менамоянд, таъсир расонад.

Таъсирбахш аз хусусият ё аҳамияти миқдории маълумот ё аз ҳарду вобаста мебошад. Корхона бояд арзёбӣ намояд, ки оё маълумоти (дар алоҳидагӣ ё дар маҷмӯъ якҷоя бо дигар маълумот гирифташуда) дар таркиби ҳисоботи молиявӣ овардашуда, ки ба таври умумӣ баррасӣ мешавад, таъсирбахш махсуб меёбад.

Маълумот рӯйпӯшгардида махсуб меёбад, агар он ҷунон пешниҳод гардад, ки натиҷа барои истифодабарандагони асосии ҳисоботи молиявӣ бо ихтисор ё ҳатогии ҷунин маълумот ҳаммонанд бошад. Дар зер намунаи ҳолатҳои оварда мешаванд, ки ба рӯйпӯш гардидани маълумоти таъсирбахш боис мегарданд:

- (а) маълумот дар бораи модда, амалиёт ё дигар рӯйдоди таъсирбахш дар ҳисоботи молиявӣ ифшо карда мешавад, вале дар ин маврид тасреҳоти истифодашаванда нофаҳмо ё ғуноғунмаъно бошад;
- (б) маълумот дар бораи модда, амалиёт ё дигар рӯйдоди таъсирбахш дар тамоми ҳисоботи молиявӣ пароканда бошад;
- (в) модда, амалиёт ё дигар рӯйдоди ҳаммонанднабуда ба таври лозима бо ҳамдигар пайваст набоянд;
- (г) модда, амалиёт ё дигар рӯйдоди ҳаммонанднабуда ба таври номуносиб аз ҳамдигар ҷудо бошанд;
- (ғ) возеҳияти ҳисоботи молиявӣ дар натиҷае кам мегардад, ки маълумоти таъсирбахш ҷунон зери маълумоти таъсирбахшнабуда қарор дода мешавад, ки истифодабарандаи асосӣ наметавонад муайян намояд, ки кадоме аз маълумот таъсирбахш ба ҳисоб меравад.

Арзёбии он ки, оё метавон асоснок интизор буд, ки маълумот ба тасмиоти истифодабарандагони асосии ҳисоботи молиявии таъиноти умумии аз ҷониби корхонаи мушаххас пешниҳодшаванда таъсир мерасонад, аз корхона баррасии мушаххасоти ҷунин истифодабарандагон, инчунин ҳолатҳои корхонаи мазкурро талаб менамояд.

Аксари сармоягузори мавҷуда ва пуриктидор, қарздиҳандагон ва дигар кредиторон наметавонанд аз корхонаҳои ҳисоботдиҳанда пешниҳоди маълумотро мустақиман талаб намоянд ва барои гирифтани қисмати муҳими барояшон зарур бояд ба ҳисоботи молиявӣ таъя намоянд. Аз ин рӯ, онҳо истифодабарандагони асосие ба ҳисоб мераванд, ки ҳисоботи молиявӣ барояшон пешбинӣ гардидааст. Ҳисоботи молиявӣ барои истифодабарандагоне тартиб дода мешавад, ки дорои иттилооти кофии соҳаи тичорат ва фаъолияти иқтисодӣ буда, инчунин ба андозаи зарурӣ маълумотро омӯхта ва таҳлил намуда метавонанд. Баъзан ҳатто истифодабарандагони хеле огоҳ ва дарккунанда ба хизматрасонии мушовир эҳтиёҷ доранд, то ин ки маълумотро бар бораи падидаҳои иқтисодии мураккаб дарк намоянд.

Тавзеҳот дорои иттилооте мебошанд, ки маълумоти ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромад, ҳисоботи марбут ба тағйирёбии сармояи хусусӣ ва ҳисобот дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ пурра месозанд. Дар тавзеҳот маълумоти дорои хусусияти сифатӣ ва рамзкушоии моддаҳо, ки дар ҳисоботи ишорашуда нишон дода мешаванд, инчунин маълумот дар бораи моддаҳои, ки меъёрҳои эътироф дар ҳисоботи ишорашуда қонун наменамоянд, ифшо мегарданд.

Дигар маҷмӯи даромад моддаҳои даромаду хароҷотро (аз ҷумла, тасеҳоти азнавгурӯҳбандишуда) дар бар мегирад, ки дар таркиби фоида ё зарар эътироф карда намешавад, зеро он бо дигар СБХМ талаб намуда ё иҷозат дода мешавад.

Ба ҷузъҳои дигар маҷмӯи даромад инҳо тааллуқ доранд:

- (а) тағйирёбии бузургӣ, ки афзоиши арзишро аз азнавбаҳодихӣ инъикос менамояд (ба СББМ 16 “Воситаҳои асосӣ” ва СББМ 38 “Дороҳои ғайримоддӣ” нигаред);

¹ Таърифи истилоҳи СБХМ пас аз ворид намудани тағйирот ба номгӯй, соли 2010 ҳангоми бозбинии Конститутсияи Фонди СБХМ тасеҳ шудааст.

- (б) маблағи умумии азнавбаҳоиди барнома бо пардохти муқарраршуда (ба СБХМ 19 *“Подоши кормандон”* нигаред);
- (в) фоида ва зараре, ки вобаста ба азнавҳисобкунии ҳисоботи молиявии воҳиди сохтори хориҷӣ бо дигар асёр ба вучуд омадааст (ба СББМ 21 *“Таъсири тағйирёбии қурби асёр”* нигаред);
- (г) фоида ва зарар аз сармоягузорӣ ба воситаҳои ҳиссавӣ, ки аз нигоҳи корхона гурӯҳбандӣ шуда, тибқи банди 5.7.5 СБХМ 9 *“Воситаҳои молиявӣ”* тавассути дигар маҷмуи даромад аз рӯи арзиши одилона арзёбӣ гардидаанд;
- (га) фоида ва зарар аз дорониҳои молиявӣ, ки тибқи банди 4.1.2А СБХМ 9 ба воситаи дигар маҷмуи даромад аз рӯи арзиши одилона арзёбӣ гардидаанд;
- (ғ) қисми самараноки фоида ва зарари воситаҳои ҳедчинамой ҳангоми ҳедчинамоии воситаи пулӣ, инчунин қисми фоида ва зарари воситаҳои ҳедчинамой ҳангоми ҳедчинамоии воситаи пулӣ, ки бо ёрии онҳо сармоягузорӣ ба воситаҳои ҳиссавии аз рӯи арзиши одилона тавассути дигар маҷмуи даромад мутобик бо банди 5.7.9 СБХМ 9 арзёбишаванда ҳедчинамой мегарданд (ба боби 6 СБХМ 9 нигаред); (дар нашри СБХМ 9 соли 2014);
- (д) барои уҳдадориҳои муайян, ки тибқи салоҳиди корхона, тавассути фоида ё зарар аз рӯи арзиши одилона арзёбӣ гардида, гурӯҳбандӣ шудаанд, бузургии тағйирёбии арзиши одилона, ки бо тағйироти хавфи қарзии уҳдадори дахлдор қайд шудааст (ба банди 5.7.9 СБХМ 9 нигаред);
- (е) тағйироти бузургии арзиши муваққатии опсионҳо, ҳангоме, ки корхона арзиши шартномаи опсионро ба арзиши дохилӣ ва арзиши муваққатӣ ҳудо намуда, тибқи салоҳиди худ ба сифати воситаи ҳедчинамой танҳо тағйироти арзиши дохиларо муайян менамояд (ба боби 6 СБХМ 9 нигаред); (дар нашри СБХМ 9 соли 2014);
- (ё) тағйири арзиши унсурҳои форвардии шартномаҳои форвардӣ, ҳангоме, ки корхона арзиши шартномаи форвардиро ба унсури форвардӣ ва спот-унсур ҳудо намуда, тибқи салоҳиди худ ба сифати воситаи ҳедчинамой танҳо тағйироти спот-унсур, инчунин тағйироти арзиши спрэди асосии асёрии воситаи молиявиро муайян менамояд, ҳангоме, ки корхона онро дар мавриди муайянсозии чунин воситаи молиявӣ тибқи салоҳиди худ ба сифати воситаи ҳедчинамой дар ҳисоббаробарӣ ба эътибор намегирад (ба боби 6 СБХМ 9 нигаред);
- (ж) даромад ё хароҷоти молиявӣ, ки дар робита бо шартномаҳои содиршудаи мансуб ба доираи татбиқи СБХМ 17 *“Шартномаҳои суғурта”* ба вучуд омада, ба таркиби фоида ё зарар дохил намегарданд, агар маблағи умумии даромад ё хароҷоти молиявии марбут ба суғуртакуни ҳудо гардида, ба таркиби фоида ё зарар маблағе ворид карда шавад, ки бо кумаки тақсмоти мунтазам тибқи банди 88(б) СБХМ 17 муайян мегардад ё маблағе, ки номутобикатии баҳисобгириро бо даромад ё хароҷоти молиявии аз рӯи моддаҳои асосӣ бавучудомада тибқи банди 88(б) СБХМ 17 бартараф менамояд;
- (з) даромад ё хароҷоти молиявии марбут ба суғуртакуни, ки дар робита бо шартномаҳои азнавсуғуртакунии нигоҳдошташуда ба вучуд омада, ба таркиби фоида ё зарар дохил намегарданд, агар маблағи умумии даромад ё хароҷоти молиявӣ ба даромад ё хароҷоти молиявии марбут ба суғуртакуни ҳудо гардида, ба таркиби фоида ё зарар маблағе ворид карда шавад, ки бо кумаки тақсмоти низомнок тибқи банди 88(б) СБХМ 17 муайян карда шудааст.

Соҳибмулкони - дорандагони воситаҳое, ки ҳамчун сармояи хусусӣ гурӯҳбандӣ шудаанд.

Фоида ё зарар - маблағи умумии даромад бо тарҳи хароҷот, ба истиснои қузьҳои дигар маҷмуи даромад.

Тасҳехоти азнавгурӯҳбандишуда - маблағи дар таркиби фоида ё зарар дар давраи қорӣ азнавгурӯҳбандишуда, ки дар таркиби дигар маҷмуи даромад дар давраи қорӣ ё дар давраҳои гузашта эътироф шудааст.

Чамъи маҷмуи даромад - тағйирот дар сармояи хусусӣ, ки дар давраи ҳисоботӣ дар натиҷаи амалиёт ё дигар рӯйдоди аз он тағйирот фарқкунанда, ки бар асари амалиёт бо соҳибмулкони ба ин сифат амалкунанда ба вучуд омадааст.

Чамъи маҷмуи даромад ҳама қузьҳои “фоида ё зарар” ва “дигар маҷмуи даромад”-ро дар бар мегирад.

8. Новобаста аз он, ки дар Стандарти мазкур истилоҳоти “дигар маҷмуи даромад”, “фоида ё зарар” ва “чамъи маҷмуи даромад” мавриди истифода қарор доранд, корхона метавонад дигар истилоҳотро

барои тавсифи нишондиҳандаҳои ҷамъбасти, агар маънои онҳо равшан бошад, истифода намоёнд. Масалан, корхона метавонад истилоҳи “даромади соф”-ро барои тавсифи нишондиҳандаи ғоида ё зарар истифода барад.

8А Истилоҳоти зерин дар СББМ 32 “Воситаҳои молиявӣ: пешниҳод” тавсиф ёфта, дар Стандарти мазкур бо маънои дар СББМ 32 зикршуда истифода мегарданд:

- (а) воситаи молиявӣ бо ҳуқуқи фурӯши баръакс, ки ҳамчун воситаи ҳиссаи гурӯҳбандӣ шудааст (тавсифи он дар бандҳои 16А ва 16Б СББМ 32 оварда шудааст);
- (б) воситаест, ки танҳо ҳангоми барҳамхӯри ва ҳамчун воситаи ҳиссаи гурӯҳбандӣ шудан, ба корхона уҳдадориро ҷиҳати ба тарафи дигар пешниҳод намудани ҳиссаи мутаносиби дороиҳои худ таҳмил менамояд (тавсифи он дар бандҳои 16В ва 16Г СББМ 32 оварда шудааст).

Ҳисоботи молиявӣ

Таъиноти ҳисоботи молиявӣ

9. Ҳисоботи молиявӣ инъикоси сохтори ҳолати молиявӣ ва натиҷаҳои молиявии ғайриқарорӣ корхона ба ҳисоб меравад. Мақсади ҳисоботи молиявӣ аз пешниҳоди маълумот дар бораи ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ва воситаҳои пулии корхона иборат мебошад, ки барои қабули қарорҳои иқтисодӣ аз ҷониби доираи васеи истифодабарандагон манфиатовар хоҳад буд. Ҳисоботи молиявӣ инчунин натиҷаи идоракунии захираҳоеро нишон медиҳад, ки аз ҷониби соҳибмулкони онҳо ба роҳбарияти корхона супурда шудааст. Ҷиҳати ноил гардидан ба ҳадафи мазкур ҳисоботи молиявии корхона маълумоти зеринро дар бар мегирад:

- (а) дар бораи дороиҳои он;
- (б) дар бораи уҳдадориҳои он;
- (в) дар бораи сармояи хусусӣ;
- (г) дар бораи даромад ва хароҷот, аз ҷумла, ғоида ва зарар;
- (ғ) дар бораи саҳми аз соҳибмулкони гирифташуда, ки дар ин самт амал менамоянд ва маблағе, ки аз ҷониби соҳибмулкони, ки дар ин самт амал менамоянд, тақсим шудааст;
- (д) дар бораи воситаҳои пулии он.

Ин маълумот якҷоя бо маълумоти иловагии дар тавзеҳот овардашуда ҷиҳати пешбинии воситаҳои пулии минбаъдаи корхона ва хусусан, муҳлат ва эҳтимолияти сар задани он, ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ кумак мерасонад.

Маҷмуи пурраи ҳисоботи молиявӣ

10. Маҷмуи пурраи ҳисоботи молиявӣ инҳоро дар бар мегирад:

- (а) ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ба ҳолати санаи анҷоми давра;
- (б) ҳисобот дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад, барои давра;
- (в) ҳисобот дар бораи тағйирот дар сармояи хусусӣ, барои давра;
- (г) ҳисобот дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ, барои давра;
- (ғ) тавзеҳоте, ки аз маълумоти муҳим дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ ва дигар маълумоти тавсифотӣ иборат мебошад;
- (ға) маълумоти муқоисавӣ барои давраи қаблӣ, ҷӣ тавре, ки дар бандҳои 38 ва 38А зикр шудааст;
- (д) ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ба ҳолати аввали давраи қаблӣ, дар мавриде, ки агар корхона ягон низомии сиёсати баҳисобгирӣ ба таври гузаштанигарӣ татбиқ намоёнд, азнавбаҳисобгирӣ моддаҳоро ба таври ояндабинӣ ба ҳолати аввали давраи қаблӣ дар ҳисоботи молиявии худ амалӣ намоёнд ё агар моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ тибқи бандҳои 40А-40Г азнавгурӯҳбандӣ намуда бошад.

Корхона барои ин ҳисобот метавонад номгӯеро истифода намоёнд, ки аз номгӯи дар Стандарти мазкур қабулшуда фарқ дошта бошад. Масалан, корхона метавонад номи “Ҳисобот дар бораи

мачмуи даромад”-ро бар ивази “Ҳисобот дар бораи фоида ё зарар ва дигар мачмуи даромад” истифода намояд.

- 10A Корхона метавонад ҳисоботи ягона дар бораи фоида ё зарар ва дигар мачмуи даромад, ки дар он фоида ё зарар ва дигар мачмуи даромад дар ду бахш пешниҳод мешаванд, манзур намояд. **Ин бахшҳо бояд якҷоя пешниҳод гарданд, дар ин маврид аввал бахш дар бораи фоида ё зарар ва баъдан бахш дар бораи дигар мачмуи даромад пешниҳод мегардад. Корхона метавонад бахш дар бораи фоида ё зарарро дар шакли ҳисоботи алоҳида дар бораи фоида ё зарари давра пешниҳод намояд. Дар ин маврид ҳисоботи алоҳидаи мазкур дар бораи фоида ё зарар пеш аз ҳисоботе, ки дар он мачмуи даромад, ки бояд аз нишондиҳандаҳои фоида ё зарар оғоз гардад, пешниҳод карда мешавад.**
- 11 Корхона бояд дар мачмуи пурраи ҳисоботи молиявӣ ҳамаи ҳисоботи молиявии сатҳи аҳамиятнокиашон баробарро пешниҳод намояд.
12. [Сокит шудааст].
- 13 Бештари корхонаҳо, ба ғайр аз ҳисоботи молиявӣ, шарҳи молиявии омоданамудаи роҳбариятро, ки дар он хусусиятҳои асосии натиҷаҳои молиявӣ ва ҳолати молиявии корхона шарҳу тавзеҳ гардидаанд, инчунин омилҳои асосии номуайнӣ, ки корхона бо онҳо дучор шудааст, пешниҳод менамоянд. Чунин ҳисобот метавонад шарҳу тавзеҳоти зеринро дар бар гирад:
- (а) омилҳо ва таъсири асосии муқарраркунандаи натиҷаҳои молиявӣ, аз ҷумла, тағйири шароити беруна, ки дар он фаъолият менамояд, амалиёти корхона дар посух ба ин тағйирот ва натиҷаҳои он, инчунин гузаронидни сиёсати сармоягузорӣ бо мақсади ҷимоя ва беҳтарсозии натиҷаҳои молиявӣ, аз ҷумла, сиёсат нисбати суди саҳмияҳо;
 - (б) сарчашмаҳои маблағгузори корхона ва арзиши ҳадафи иртиботи мутақобилаи уҳдадорӣ нисбат ба сармояи хусусӣ;
 - (в) захираҳои эҳтиётии корхона, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ тибқи СБҲМ эътироф нашудаанд.
- 14 Бештари корхонаҳо, илова бар ҳисоботи молиявӣ, инчунин, бюллетенҳои расмиро, ба мисли ҳисоботи марбут ба масоили ҳифзи муҳити зист ва ҳисобот дар бораи арзиши иловашуда, хусусан дар соҳаҳои, ки омилҳои ҳифзи муҳити зист дорой аҳамияти назаррас мебошанд, инчунин дар мавриде, ки кормандон ба сифати гурӯҳи муҳими истифодабарандагони ҳисобот шинохта мешаванд, пешниҳод менамоянд. Ҳисобот ва бюллетенҳои расмие, ки берун аз доираи ҳисоботи молиявӣ пешниҳод мешаванд, ба доираи татбиқи СБҲМ дохил намебошанд.

Заминаҳои умумӣ

Пешниҳоди бозътимод ва мутобиқат ба СБҲМ

- 15 Ҳисоботи молиявӣ бояд ба таври бозътимод ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ва воситаҳои пулии корхонаро инъикос намояд. Пешниҳоди бозътимод инъикоси дақиқи оқибатҳои амалиёти содиршуда, дигар рӯйдоду шароити тибқи муқаррарот ва меъёрҳои эътирофи дорой, уҳдадорӣ ва хароҷоти дар *“Асосҳои концептуалии пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”* (Асосҳои концептуалӣ) таъиншударо талаб менамояд. Тахмин меравад, ки ҳангоми зарурат татбиқи СБҲМ якҷоя бо ифшои маълумоти иловагӣ имкон фароҳам меорад, ки ҳисоботи молиявии таъминкунандаи пешниҳоди бозътимод омода гардад.
- 16 Корхонае, ки ҳисоботи молиявии он бо СБҲМ мутобиқат менамояд, дар тавзеҳоти ҳисоботи молиявӣ илова намудани изҳороти возеҳ ва ифшои худ дар бораи чунин мутобиқатиро бояд тасдиқ намояд. Ба тавсифи ҳисоботи молиявӣ ҳамчун ба СБҲМ мутобиқаткунанда роҳ дода намешавад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки он ба тамоми талаботи СБҲМ ҷавобгӯӣ бошад.
- 17 Тақрибан дар ҳама маврид корхона ба пешниҳоди бозътимод ноил мегардад, агар талаботи ҳамаи СБҲМ-и татбиқшавандаро иҷро намояд. Ҷиҳати таъмини пешниҳоди бозътимод корхона инчунин уҳдадор мебошад:
- (а) муқаррароти сиёсати баҳисобгириро тибқи СББМ 8 *“Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”* интиҳоб ва татбиқ намояд. СББМ 8 иерарҳияи муайяни сарчашмаи шишондодҳои расмиро тибқи масоили ҳисоботи молиявӣ муқаррар менамояд, ки ҳангоми мавҷуд набудани СБҲМ мустақиман барои ҳар як модда татбиқ мегардад, аз ҷониби роҳбарият ба эътибор гирифта мешавад;
 - (б) маълумот, аз ҷумла, муқаррароти сиёсати баҳисобгириро тарзе пешниҳод намояд, ки маълумоти бомаврид, боваринок, муқоисазир ва возеҳро таъмин намояд;

- (в) маълумоти иловагиро дар мавридҳои кофӣ набудани риояи талаботи мушаххаси СБҲМ, ки истифодабарандагон таъсири амалиёти муайян, дигар рӯйдоду шароити ҳолати молиявӣ ва натиҷаҳои молиявии корхонаро дарк карда наметавонанд, ифшо намояд.
- 18 Оқибатҳои ба таври дахлдор ба роҳ намондани сиёсати баҳисобгирии корхонаро наметавон бо ифшои низоми тибқи сиёсати баҳисобгирӣ татбиқшаванда ва ворид намудани тавзеҳот ё дигар маводи тавсифотӣ, ислоҳ намуд.
- 19 Дар баъзан ҳолатҳо, ҳангоме роҳбарият ба чунин хулоса меояд, ки риояи кадом як талаботи СБҲМ метавонад ба дараҷае гумроҳкунанда буда, бо ҳадафи омода намудани ҳисоботи молиявии дар *“Асосҳои концептуалӣ”* муқарраршуда муҳолифат намояд, корхона уҳдадор мебошад аз чунин талабот тибқи тартиби пешбинишудаи банди 20, ба шарт, ки чунин сарфи назар намуданро меъёрҳои дахлдори танзимкунандаи ҳуқуқӣ талаб намояд ё манъ накардааст, даст кашад.
- 20 Ҳангоме, ки корхона аз ин ё он талаботи кадом як СБҲМ тибқи банди 19 даст мекашад, корхона бояд маълумоти зеринро ифшо намояд:
- (а) роҳбарияти корхона ба чунин хулоса омадааст, ки ҳисоботи молиявӣ ба таври бозғайимод ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ва воситаҳои пулии корхонаро пешниҳод менамояд;
 - (б) корхона талаботи СБҲМ-и татбиқшавандаро иҷро намудааст, ба истиснои ҳолате, ки бо мақсади таъмини пешниҳоди бозғайимод аз талаботи муайяни ишорашуда даст кашидааст;
 - (в) номгӯи СБҲМ, ки корхона аз талаботи он даст кашидааст, хусусияти сарфи назар намудани талабот, аз ҷумла, тартиби баҳисобгирӣ, ки ҳангоми татбиқи ин СБҲМ талаб карда мешавад, далели ин, ки дар вазъияти мазкур тартиби зерин метавонад ба дараҷае гумроҳкунанда бошад, ки бо ҳадафи омода намудани ҳисоботи молиявии дар *“Асосҳои концептуалӣ”* муқарраршуда муҳолифат намояд, инчунин тартиби баҳисобгирии қабулшударо ифшо намояд;
 - (г) татбиқшаванда ба ҳар як давраи пешниҳодшуда—самаранокӣ молиявии сарфи назар намудан аз ҳар як модда, ки ҳангоми риояи талаботи дахлдор метавонист дар ҳисоботи молиявӣ инъикос гардад.
- 21 Дар ҳолате, ки корхона аз ин ё он талаботи кадом як СБҲМ дар яке аз давраҳои қаблӣ даст кашидааст ва ин амал ба маблағи дар ҳисоботи молиявии давраи қорӣ эътирофшуда таъсир гузоштааст, корхона бояд маълумотеро, ки дар зербандҳои (в) ва (г)-и банди 20 зикр шудааст, ифшо намояд.
- 22 Банди 21, масалан, дар чунин маврид татбиқ мегардад, ки корхона дар қисмати арзёбии дорой ё уҳдадорӣ яке аз давраҳои қаблӣ аз талаботи кадом як СБҲМ даст кашидааст ва ин амал ба арзёбии тағйироти дорой ва уҳдадорӣ, ки дар ҳисоботи молиявии давраи қорӣ эътироф шудаанд, таъсир гузошта бошад.
- 23 Дар баъзан ҳолатҳо, ҳангоме роҳбарият ба чунин хулоса меояд, ки риояи кадом як талаботи СБҲМ метавонад ба дараҷае гумроҳкунанда бошад, ки бо ҳадафи омода намудани ҳисоботи молиявии дар *“Асосҳои концептуалӣ”* муқарраршуда муҳолифат менамояд, аммо дар ин маврид тибқи меъёрҳои дахлдори танзимкунандаи ҳуқуқӣ сарфи назар намудан аз талаботи ишорашуда манъ гардида бошад, корхона уҳдадор мебошад ҳадади имкон оқибати заминаҳои чунин талаботро, ки гумроҳкунанда ба ҳисоб меравад, тавассути ифшои маълумоти зерин кам намояд:
- (а) номгӯи СБҲМ, ки дар бораи он суҳан меравад, хусусияти талабот ва асоснокӣ хулосаи роҳбарият дар бораи он, ки риояи чунин талабот дар ҳолатҳои мазкур то ҳаде истифодабарандагони ҳисоботи молиявиро ба гумроҳӣ мебарад, ки бо мақсадҳои омода намудани ҳисоботи молиявии дар *“Асосҳои концептуалӣ”* муқарраршуда муҳолифат менамояд;
 - (б) татбиқшаванда ба ҳар як давраи пешниҳодшуда - тасҳеҳоти ҳар як моддаи ҳисоботи молиявӣ, ки тибқи ақидаи роҳбарият барои таъмини пешниҳоди маълумоти бозғайимод зарур мебошад.
- 24 Дар матни бандҳои 19–23 ҳама гуна маълумот хилофи таъиноти ҳисоботи молиявӣ ҳисобида мешавад, агар чунин маълумот амалиёт, рӯйдоди дигар ва шартҳои, ки бояд нишон диҳад, ба таври дақиқ пешниҳод намекунад. Дар ин баробар он, бо эҳтимолияти баланд ба қарорҳои иқтисодӣ, ки аз ҷониби истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ қабул мегардад, таъсир мерасонад. Ин омилро, ки риояи талаботи муайяни кадом як СБҲМ то ҳаде гумроҳкунанда набуда, бо ҳадафи

омода намудани ҳисоботи молиявии дар “Асосҳои концептуалӣ” муқарраршуда муҳолифат менамояд, роҳбарият арзёбӣ ва мавзӯҳои зеринро таҳлил менамояд:

- (а) чаро дар чунин шароит наметавон ба ҳадафи пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ ноил гардид;
- (б) шароити корхона аз шароити корхонаҳои дигар, ки талаботи зеринро риоя менамоянд, чӣ тавр фарқ менамояд. Агар дигар корхонаҳо дар шароити ҳаммонанд талаботи мазкурро риоя намоянд, пас амали фарзӣ радкунанда дар бораи он, ки аз ҷониби корхона риоя гардидаани талаботи мазкур то ҳаде гумроҳкунанда намебошад, ки бо ҳадафи омода намудани ҳисоботи молиявии дар “Асосҳои концептуалӣ” муқарраршуда муҳолифат намояд.

Бетанаффусии фаъолият

- 25 Ҳангоми омода намудани ҳисоботи молиявӣ роҳбарият бояд имконияти корхонаро ҷиҳати бе танаффус идома ёфтани фаъолият арзёбӣ намояд. **Корхона уҳдадор мебошад ҳисоботи молиявиро дар асоси фарзӣ дар бораи бетанаффусии фаъолият тартиб диҳад, ба истиснои ҳолате, ки роҳбарият мақсад дорад ин корхонаро барҳам диҳад ё фаъолияти онро қатъ созад ё ба ғайр аз чунин амал намудан, ба таври воқеӣ дигар ягон амали альтернативӣ надорад.** Ҳангоме, ки роҳбарият арзёбии ҳудро анҷом дода, дар бораи номуайянии нисбати рӯйдод ё шартҳои мавҷудае, ки имкон доранд ба қобилияти корхона ҷиҳати ба таври бетанаффус идома додани фаъолият шубҳаи ҷиддӣ ворид намоянд, маълумот дошта бошад, корхона вазифадор мебошад маълумот дар бораи чунин номуайяниро ифшо намояд. Ҳангоме, ки корхона ҳисоботи молиявиро на дар асоси фарзӣ дар бораи бетанаффусии фаъолияти худ тартиб медиҳад, ин омилро зикр намояд, ки дар кадом асос ҳисоботи молиявӣ мазкур таҳия гардидааст ва сабабе, ки фаъолияти корхона бетанаффус ҳисобида мешавад, пас он бояд далели мазкурро ифшо намояд.
- 26 Ҳангоми арзёбии асосҳои истифодаи фарзӣ дар бораи бетанаффусии фаъолият роҳбарият тамоми маълумоти мавҷударо дар бораи оянда ба эътибор гирифта, ҳадди ақалл, дуваздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ нигоҳ медорад, аммо бо ин маҳдуд намешавад. Амиқ будани таҳлил аз далелҳои мушаххас аз ҳар як ҳолати алоҳида вобаста мебошад. Агар корхона дар муддати солҳои тӯлонӣ фаъолияти ғайриодатро анҷом дода, ба захираҳои молиявӣ дастрасии озод дошта бошад, ҳуҷҷатҳои мувофиқ будани фарзӣ дар бораи бетанаффусии фаъолият бо ҳадафи тартиб додани ҳисоботи молиявӣ метавонад бидуни баргузор намудани таҳлили ҷузъӣ анҷом дода шавад. Дар ҳолати дигар роҳбариятро зарур мебошад доираи васеи омилро, ки ба даромаднокӣ ҷорӣ ва оянда, нақшаҳои ҷабронӣ қарз ва сарчашмаҳои боқигидори бозтамвил тааллуқ доранд, пеш аз он, ки ба мувофиқати истифодаи фарзӣ дар бораи бетанаффусии фаъолият итминон ҳосил шавад, таҳлил намояд.

Баҳисобгирӣ аз рӯи усули ҳисобу замкунӣ

- 27 **Корхона уҳдадор мебошад ҳисоботи молиявӣ ҳудро, ба истиснои маълумот дар бораи гардиши воситаи пулӣ, дар асоси баҳисобгирӣ аз рӯи усули ҳисобу замкунӣ тартиб диҳад.**
- 28 Дар мавриде, ки баҳисобгирӣ аз рӯи усули ҳисобу замкунӣ анҷом дода мешавад, корхона моддаҳои ба сифати дорой, уҳдадорӣ, сармояи хусусӣ, даромаду хароҷот (унсурҳои ҳисоботи молиявӣ) эътироф менамояд, агар онҳо ба муқаррарот ва меъёрҳои эътирофи ин унсурҳо, ки “Асосҳои концептуалӣ” пешбинӣ намудааст, мутобиқат намоянд.

Таъсирбахшӣ ва пайвастанӣ

- 29 Корхона бояд ҳар як гурӯҳи таъсирбахши моддаҳои ҳаммонандро дар алоҳидагӣ пешниҳод намояд. **Корхона уҳдадор мебошад моддаҳои, ки аз рӯи хусусият ё таъинот фарқ менамоянд, ба истиснои ҳолате, ки онҳо таъсирбахш намебошанд, дар алоҳидагӣ пешниҳод намояд.**
- 30 Ҳисоботи молиявӣ натиҷаи коркарди микдори зиёди амалиёт ё дигар рӯйдодҳо мебошад, ки тавассути хусусият ё таъиноти онҳо ба синфҳои гурӯҳбандӣ мешаванд. Марҳилаи ниҳии пайвастанӣ ва гурӯҳбандӣ дар пешниҳоди маълумоти фишурда ва гурӯҳбандишуда ифода мегардад, ки моддаҳои ҳисоботи молиявиро ташаккул медиҳад. Агар ягон моддаи ҳисобот худ аз худ таъсирбахш арзёбӣ нагардад, он бо дигар моддаҳо, ё мустақиман дар ҳисоботи молиявӣ ё дар тавзеҳот, муттаҳид карда мешавад. Нисбат ба моддае, ки барои дар алоҳидагӣ, дар ҳисоботи зикршуда пешниҳод намудан назаррас ба ҳисоб намеравад, метавонад дар алоҳидагӣ дар тавзеҳоти ҳисобот пешниҳод гардад.

- 30А Ҳангоми татбиқи Стандарти мазкур ва дигар СБҲМ-ҳо корхона бояд бо назардошти ҳама далел ва ҳолатҳои мувофиқ қарор намояд, ки бо кадом тарз пайвастании маълумот, аз ҷумла, тавзеҳотро дар ҳисоботи молиявӣ анҷом медиҳад. Корхона набояд возеҳияти ҳисоботи молиявиро тавассути пинҳон намудани маълумоти таъсирбахш дар байни иттилооти таъсирбахшнабуда ё бо роҳи ба ҳам пайвастан намудани моддаҳои таъсирбахше, ки аз рӯи хусусият ё вазифа фарқ менамоянд, кам намояд.
- 31 Баъзе СБҲМ маълумоти мушаххасеро муқаррар менамоянд, ки бояд ба ҳисоботи молиявӣ, аз ҷумла, ба тавзеҳот ворид карда шавад. Барои аз ҷониби корхона ифшо намудани маълумоти муайян, ки ягон гуна СБҲМ талаб менамояд, зарурат вучуд надорад, агар дар натиҷаи ҷунин ифшо маълумот ба таври муҳим арзёбӣ нагарад. Ин амр одилона мебошад, ҳатто агар СБҲМ дорои рӯйхати талаботи мушаххас бошад ё онҳоро ба сифати талаботи ҳадди ақалл тавсиф намояд. Корхона, инчунин бояд зарурати ифшои маълумоти иловагиро баррасӣ намояд, агар иҷрои талаботи СБҲМ ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ имконияти дарки таъсири амалиёти муайян, дигар рӯйдоду шартҳоро ба ҳолати молиявӣ ва натиҷаҳои молиявӣ фаъолияти корхона фароҳам наорад.

Ҳисоббаробарӣ

- 32 **Корхона набояд дар заминаи нетто–асос дороиву уҳдадорӣ ё даромаду харочотро пешниҳод намояд, ба истиснои ҳолатҳое, ки тавассути ягон СБҲМ талаб мегардад ё иҷозат дода мешавад.**
- 33 Корхона дорои ва уҳдадорӣ, инчунин даромаду харочотро дар алоҳидагӣ пешниҳод менамояд. Анҷом додани ҳисоббаробарӣ дар ҳисобот дар бораи ғайриҷоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад ё дар бораи ҳолати молиявӣ, ба истиснои ҳолатҳое, ки ҳисоббаробарӣ моҳияти амалиёт ё дигар рӯйдодро инъикос менамояд, ба истифодабарандагон ҷиҳати дарки амалиёти бавҷудода, дигар рӯйдоду шартҳои бавҷудода ва ҳам пешбинии воқиъаҳои пулии ояндаи корхона душворӣ пеш меорад. Арзёбии дороиҳо дар заминаи нетто–асос бо тарҳи захираҳои арзёбишаванда, масалан арзёбии захираҳои молиқ моддӣ бо тарҳи захираҳои арзёбишаванда аз рӯи фарсудаҳои онҳо ё арзёбии қарзи дебиторӣ бо тарҳи захираҳои арзёбишаванда аз рӯи қарзи шубҳанок ҳисоббаробарӣ махсуб намеёбанд.
- 34 СБҲМ 15 “Даромад аз фурӯш тибқи шартнома бо харидорон” талаб менамояд, ки корхона даромад аз фурӯш тибқи шартнома бо харидоронро мувофиқи ҷабронпулӣ арзёбӣ намояд ва дар баробар ин корхона интизор мебошад ҳуқуқи онро бар ивази интиқоли мол ё хизматрасонии ваъдашуда ба даст оварад. Масалан, маблағи даромад аз фурӯши эътирофшуда бо назардошти баҳисобгирии таҳфифҳои тичоратӣ ва имтиёзҳо барои ҳаҷми харидашуда, ки аз ҷониби корхона пешниҳод гардидааст, инъикос карда мешавад. Дар раванди фаъолияти одии худ корхона дигар амалиётро анҷом медиҳад, ки боиси бавҷудодии даромад аз фурӯш намегарданд, вале нисбат ба даромад аз фурӯши асосии тавлидотии фаъолияти корхона бо ҳам муртабит мебошанд. Корхона натиҷаҳои ҷунин амалиётро дар нетто–бузургии даромад ва хароҷоти марбут ба он, ки аз рӯи ҳамон як амалиёт ба амал омадааст, пешниҳод менамояд, ҳангоме, ки ҷунин пешниҳод моҳияти амалиёт ё дигар рӯйдоди мувофиқро таҷассум менамояд. Масалан:
- (а) корхона ғайриҷоида ва зарар аз хориҷшавии дороиҳои ғайримоддӣ, аз ҷумла, сармоягузорӣ ва дороиҳои амалиётро бо роҳи тарҳ намудани арзиши тавозунии дорои хориҷшуда ва хароҷоти бо фурӯши он алоқаманд аз маблағи ҳангоми хориҷшавӣ ҷабронгардида, пешниҳод менамояд
 - (б) корхона метавонад дар заминаи нетто–асос хароҷотеро пешниҳод намояд, ки ба уҳдадориҳои арзёбишаванда тааллуқ дошта, тибқи СББМ 37 “Уҳдадориҳои арзёбишаванда, уҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ” ва маблағи ҷаброн, ки нисбат ба уҳдадориҳои арзёбишаванда дар доираи созишномаи дахлдор бо шахси сеюм (масалан, созишнома дар бораи уҳдадориҳои кафолатноки таҳвилкунанда) гирифта шудааст, эътироф карда мешавад.
- 35 Ба ғайр аз ин, корхона дар заминаи нетто–асос ғайриҷоида ё зарареро пешниҳод менамояд, ки дар натиҷаи гурӯҳи амалиёти ҳаммонанд ба вучуд омадааст, масалан, фарқиятҳои манфӣ ва мусбӣи қурби асъор ё ғайриҷоида ва зараре, ки аз рӯи воқиъаҳои молиявӣ барои тичорат пешбинишуда пайдо шудаанд. Бо вучуди ин, агар онҳо ғайриҷоида ва зарари таъсирбахш махсуб ёбанд, пас корхона ҷунин ғайриҷоида ва зарарро дар алоҳидагӣ пешниҳод менамояд.

Пешниҳоди ҳисобот фосилавӣ

- 36 Корхона бояд маҷмуи пурраи ҳисоботи молиявиро (аз ҷумла, маълумоти муқоисавӣ) ҳадди ақалл ҳамаҷола, пешниҳод намояд. **Дар ҷунин маврид, ҳангоме, ки корхона санаи анҷоми давран**

ҳисоботи худро иваз намуда, ҳисоботи молиявиро барои даврае, ки давомнокии он аз як сол бештар ё камтар мебошад, пешниҳод менамояд, корхона бояд илова ба даврае, ки барои он ҳисоботи молиявӣ таҳия гардидааст, инхоро ифшо намояд:

- (а) асос барои истифодаи даврае, ки давомнокии он аз як сол бештар ё камтар мебошад;
- (б) далеле, ки маблағи дар ҳисоботи молиявӣ пешниҳодгардида ба пуррагӣ муқоисапазир намебошад.

37 Одатан корхона ба таври пайдарпай ҳисоботи молиявиро барои давраи солоне тартиб медиҳад. Вале дар асоси мулоҳизаҳои амалӣ баъзе корхонаҳо, масалан, барои як давра, ки 52 ҳафтаро ташкил медиҳад, ҳисобот доданро афзалтар медонанд. Стандарти мазкур барои таҷрибаи мазкур монеа эҷод намекунад.

Маълумоти муқоисавӣ

Маълумоти муқоисавии ба ҳадди ақалл зарур

- 38 Ба истиснои ҳолатҳое, ки дигар СБҲМ маълумоти дигарро иҷозат медиҳанд ё талаб менамоянд, корхона уҳдадор мебошад барои давраи қаблӣ аз рӯи маблағи дар ҳисоботи молиявӣ барои давраи ҷорӣ инъикосгардида маълумоти муқоисавиро пешниҳод намояд. Корхона бояд маълумоти муқоисавиро нисбат ба маълумоти дорои хусусияти тавсифӣ ва тавзеҳотидошта, агар ҷунин маълумот барои дарки ҳисоботи молиявӣ барои давраи ҷорӣ мувофиқ бошад, ворид намояд.
- 38А Корхона вазифадор мебошад ҳадди ақалл ду ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ду ҳисобот дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад, ду ҳисоботи алоҳида дар бораи фоида ё зарар (агар ҷунин ҳисобот пешниҳод шавад), ду ҳисобот дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ ва ду ҳисобот дар бораи тағйирот дар сармояи хусусӣ, инчунин тавзеҳоти ба онҳо алоқамандро пешниҳод намояд.
- 38Б Дар баъзе маврид маълумоти дорои хусусияти сифатӣ, ки дар ҳисоботи молиявӣ барои давраи қаблӣ (давораҳои қаблӣ) пешниҳод гардидааст, барои давраи ҷорӣ низ мувофиқ боқӣ мемонад. Масалан, корхона дар давраи ҷорӣ тафсилоти муҳофизати судии ҳалнашударо, ки натиҷаи он дар анҷоми давраи қаблӣ дар ҳолати номуайяний қарор дошт, ифшо менамояд. Барои истифодабарандагон маълумот дар бораи он, ки дар анҷоми давраи қаблӣ номуайяний вучуд дошт, инчунин маълумот дар бораи ҷорачӯиҳое, ки аз ҷониби корхона дар давоми давраи ҷорӣ ҳалли номуайянии мазкур андешида шудааст, метавонад аҳамияти муҳим дошта бошад.

Маълумоти муқоисавии иловагӣ

- 38В Корхона метавонад маълумоти муқоисавиро илова ба ҳадди ақалли ҳисоботи молиявии муқоисавии зарур, ки СБҲМ талаб менамояд, пешниҳод намояд, агар маълумоти мазкур тибқи СБҲМ тартиб дода шуда бошад. Ҷунин маълумоти муқоисавӣ метавонад аз як ва зиёда ҳисобот, ки дар банди 10 зикр шудааст, таркиб ёфта бошад, вале зарурат вучуд надорад, ки он ҳатман маҷмуи комили ҳисоботи молиявиро пешниҳод намояд. Дар мавриди пешниҳод гардидани ҳисоботи иловагии ишорашуда корхона бояд тавзеҳоти ба он мансубшударо низ пешниҳод намояд.
- 38Г Масалан, корхона метавонад ҳисоботи сеюмро дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад пешниҳод намояд (ба ин васила маълумотро барои давраи ҷорӣ, барои давраи қаблӣ ва барои як давраи муқоисавии иловагӣ пешниҳод менамояд). Бо вучуди ин, корхона ҷиҳати пешниҳод намудани ҳисоботи сеюм дар бораи ҳолати молиявӣ, дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ ё дар бораи тағйирот дар сармояи хусусӣ (яъне ҳисоботи молиявии муқоисавии иловагӣ) уҳдадор намебошад. Дар тавзеҳот ба ҳисоботи молиявии худ корхона бояд маълумоти муқоисавиро пешниҳод намояд, ки ба ҳисоботи иловагии ишорашуда дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад мансуб мебошад.
- 39–40 [Соқит шудаанд]

Тағйирёбии сиёсати баҳисобгирӣ, тасҳеҳот ба таври ояндабинӣ ё азнавгурӯҳбандӣ

- 40А Корхона бояд ҳисоботи сеюмро дар бораи ҳолати молиявӣ ба ҳолати аввали давраи қаблӣ илова ба ҳадди ақалли ҳисоботи молиявии муқоисавии талабшаванда тибқи банди 38А пешниҳод намояд, агар:

- (а) хисобот ба таври гузаштанигарӣ ягон муқаррароти сиёсати баҳисобгириро татбиқ намуда, тасхехоти моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ ба таври ояндабинӣ амалӣ намояд ё дар ҳисоботи молиявии худ моддаҳоро азнавгурӯхбандӣ намояд;
- (б) татбиқи ояндабинии зикршуда, тасхехоти ояндабинӣ ё азнавгурӯхбандӣ ба маълумоти дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ба ҳолати аввали давраи қаблӣ овардашуда таъсири назаррас мерасонанд.
- 40Б Дар ҳолатҳои дар банди 40А тавсифшуда корхона бояд се ҳисобот дар бораи ҳолати молиявиро ба ҳолати дар зер овардашуда пешниҳод намояд:
- (а) ба охири давраи ҷорӣ (ба охири давраи ҳисоботӣ);
- (б) ба охири давраи қаблӣ;
- (в) ба аввали давраи қаблӣ (ба аввали давраи ҳисоботӣ).
- 40В Дар мавриде, ки корхона уҳдадор мебошад ҳисоботи иловагӣ дар бораи ҳолати молиявиро тибқи банди 40А пешниҳод намояд, он бояд маълумотеро, ки бандҳои 41-44 ва СББМ 8 талаб менамоянд, ифшо намояд. Бо вучуди ин, корхона уҳдадорӣ надорад, ки дигар тавзеҳотро ба ҳисоботи муқаддимавӣ дар бораи ҳолати молиявӣ ба ҳолати аввали давраи қаблӣ пешниҳод намояд.
- 40Г Санаи аввали давраи қаблӣ, новобаста аз он, ки ҳисоботи молиявии корхона дорои маълумоти муқоисавӣ барои давраҳои хеле пештар мебошад ё баръакс (чӣ тавре, ки банди 38В иҷозат медиҳад), бояд санае бошад, ки дар он ҳисоботи муқаддимавии зикршуда дар бораи ҳолати молиявӣ тартиб дода мешавад.
- 41 Агар корхона тартиби пешниҳод ё гурӯхбандии моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ тағйир диҳад, бояд маблағи муқоисавиро азнавгурӯхбандӣ намояд, ба истиснои ҳолатҳое, ки азнавгурӯхбандӣ дар амал имконнопазир бошад. **Ҳангоме ки корхона маблағи муқоисавиро азнавгурӯхбандӣ менамояд (аз ҷумла, ба ҳолати аввали давраи қаблӣ), бояд ин ҳолатҳоро ифшо намояд:**
- (а) хусусияти азнавгурӯхбандӣ
- (б) маблағи ҳар як модда ё гурӯҳи моддаҳо, ки азнавгурӯхбандӣ мегарданд;
- (в) сабаби азнавгурӯхбандӣ.
- 42 Дар мавриде, ки азнавгурӯхбандии маблағи муқоисавӣ дар амал имконнопазир бошанд, корхона бояд ин ҳолатҳоро ифшо намояд:
- (а) сабабе, ки ин маблағ азнавгурӯхбандӣ намешаванд;
- (б) хусусияти тасхехоте, ки метавонистанд гузаронида шаванд, агар маблағи зикршуда азнавгурӯхбандӣ мешуданд.
- 43 Баланд бардоштани сатҳи муқоисапазирии маълумот, ки ба давраҳои гуногун таалуқ дорад, ба истифодабарандагон ҷиҳати қабули қарорҳои иқтисодӣ кумак мерасонад, махсусан ба онҳо имконият медиҳад, ки бо мақсади дурнамо тамоюлҳоро дар маълумоти молиявӣ пайгирӣ намоянд. Дар баъзе ҳолатҳо азнавгурӯхбандӣ намудани маълумоти муқоисавӣ барои давраи муайяни қаблӣ ҷиҳати муқоиса бо давраи ҷорӣ дар амал имконнопазир мебошад. Масалан, дар давраи (даврано) қаблӣ маълумот метавонад ба ин тарз ҷамъоварӣ карда шавад, ки ба корхона ҷиҳати азнавгурӯхбандӣ намудан фурсат фароҳам наорад ва дар ин сурат бозҷамъовари маълумоти зарурӣ метавонад амалан имконнопазир гардад.
- 44 СББМ 8 талаботро дар қисмати тасхехоти маълумоти муқоисавӣ нисбат ба ҳолатҳое, ки корхона ягон муқаррароти сиёсати баҳисобгирии худро иваз ё иштибоҳотро ислоҳ менамояд, пешбинӣ намудааст.

Пайдарҳамии пешниҳод

- 45 Корхона бояд як ё ҳамаи тартиби пешниҳод ва гурӯхбандии моддаҳоро дар ҳисоботи молиявӣ аз як давра ба давраи дигар истифода намояд, ба истиснои ин ҳолатҳо, ҳангоме ки:
- (а) тағйироти муҳими хусусияти амалиёти корхона ё бозбинии ҳисоботи молиявии он шубҳа намегузорад, ки дигар тартиби пешниҳод ё гурӯхбандӣ, бо назардошти меъёрҳои интиҳоб ва татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ, ки дар СББМ 8 пешбинӣ гардидааст, эҳтимолан мувофиқ мебошад;
- (б) тавассути яке аз СБҲМ тағйир додани пешниҳод талаб карда мешавад.

- 46 Масалан, харида назаррас, хоричшавӣ ё бозбинии тартиби пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ метавонад ба зарурати тартиби дигари пешниҳоди маълумот ба ҳисоботи молиявӣ ишора намояд. Корхона тартиби пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ худро дар ин маврид тағйир медиҳад, ҳангоме ки тартиби нав маълумотро фароҳам меорад, ки боваринок буда ва барои истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ хеле мувофиқтар мебошад, аз ин лиҳоз имконпазир хоҳад буд, ки сохтори таҷдиди назаршуда дар оянда низ бо мақсади ҳифзи муқоисапазирии маълумот истифода бурда мешавад. Ҳангоми ворид намудани чунин тағйирот ба тартиби пешниҳод корхона маълумоти муқоисавии худро тибқи бандҳои 41 и 42 азнавгурӯхбандӣ менамояд.

Сохтор ва таркиб

Муқаддима

- 47 Стандарти мазкур ифшоӣ маълумоти муайяно дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ё дар ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад ё дар ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ талаб намуда, инчунин ифшо намудани дигар моддаҳоро, ё дар ҳисоботи зикршуда ба таври мустақим ё дар тавзеҳот, дархост менамояд. СББМ 7 “Ҳисобот дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ” талаботи пешниҳоди маълумотро вобаста ба воситаи пулӣ муқаррар менамояд.
- 48 Дар Стандарти мазкур истилоҳи “ифшоӣ маълумот” баъзан дар мафҳуми васеъ истифода гардида, моддаҳоро дар бар мегирад ки дар ҳисоботи молиявӣ пешниҳод мешаванд. Дар дигар СБҲМ низ талабот нисбат ба ифшоӣ маълумот мавҷуд мебошад. Агар тибқи Стандарти мазкур ё дигар СБҲМ тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, пас чунин ифшо метавонад дар ҳисоботи молиявӣ амалӣ карда шавад.

Ҳаммонандкунии ҳисоботи молиявӣ

- 49 Корхона бояд ба таври дақиқ ҳисоботи молиявиро аз таркиби дигар маълумот ки яққоя бо он дар як ҳуҷҷат нашр шудааст, ифода ва ҷудо намояд.
- 50 СБҲМ танҳо нисбат ба ҳисоботи молиявӣ татбиқ гардида, шарт нест, ки амали он ба таври ҳатмӣ ба дигар маълумоте, ки дар ҳисоботи солона, дар ҳисоботи маҷмуи танзимгар ё дар дигар ҳуҷҷат пешниҳод шудааст, паҳн гардад. Аз ин лиҳоз зарур мебошад, ки истифодабарандагон тавонанд маълумотро, ки тибқи СБҲМ таҳия гардидааст, аз дигар маълумоте, ки эҳтимолан барои онҳо муфид буда, лекин объекти талаботи ин стандартҳо намебошад, фарқ намоянд.
- 51 Корхона бояд ҳар як ҳисоботи молиявӣ ва тавзеҳотро ба таври дақиқ дарҷ намояд. **Ба ғайр аз ин, корхона бояд дар мавқеи намоён иттилооти зеринро ҷойгир намуда, онҳоро ҳангоме, ки ин ҷиҳат барои дарки дурусти маълумоти пешниҳодшуда зарур мебошад, тақрор намояд:**
- (а) номгӯи корхонаи ҳисобдиҳанда ё дигар тарзҳои шиносии он, инчунин ҳар гуна тағйирот дар ин маълумот нисбат ба давраи ҳисоботии қаблӣ;
 - (б) оё ҳисоботи молиявӣ мазкур ҳисоботи корхонаи алоҳида ё гурӯҳи корхонаҳо махсуб меёбад;
 - (в) санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ё даврае, ки маҷмуи ҳисоботи молиявӣ ё тавзеҳоти мазкур ба он мансуб мебошад;
 - (г) асёри пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ, чӣ тавре ки ин истилоҳ дар СББМ 21 муқаррар гардидааст;
 - (ғ) дараҷаи яклухтқунии маблағ, ки дар ҳисоботи молиявӣ пешниҳод гардидааст.
- 52 Барои он ки талаботи банди 51 иҷро гардад, корхона сарлавҳаи саҳифаҳо, ҳисобот, тавзеҳот, сутунҳо ва мисли инҳоро ба расмӣ таърифи мебарорад. Барои муайян намудани тарзи беҳтари пешниҳоди чунин маълумот истифода намудани мулоҳиза талаб карда мешавад. Масалан, ҳангоме ки корхона дар шакли электронӣ ҳисоботи молиявиро пешниҳод менамояд, дар саҳифаҳои алоҳида тақсимодро на ҳамеша истифода мебарад ва он вақт корхона сарлавҳаи зикршударо ҷиҳати таъмини дарки дурусти маълумоти ҳисоботи молиявӣ ворид менамояд.
- 53 Баъзан корхона маълумоти ҳисоботи молиявиро дар шакли ҳазор ё миллион воҳиди асёрӣ пешниҳод менамояд, то ҳисоботи молиявӣ бештар фаҳмотар бошад. Чунин равиш қобили қабул махсуб меёбад, агар корхона дараҷаи яклухтқунии шумораҳои истифодашударо ифшо намуда, маълумоти таъсирбахшро соқит наамояд.

Ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ

Маълумоте, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ пешниҳод карда мешавад

- 54 Ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ бояд моддаҳои дар бар гирад, ки бузургҳои зеринро инъикос менамояд:
- (а) воситаҳои асосӣ;
 - (б) амволи сармоягузорӣ;
 - (в) доронҳои ғайримоддӣ;
 - (г) доронҳои молиявӣ (ба истиснои бузургҳои, ки дар зербандҳои (ғ), (ё) ва (ж) зикр шудаанд);
 - (га) портфели шартномаҳо, ки ба доираи татбиқи СБҲМ 17 тааллуқ дошта, бо доронҳои мутобикат менамоянд, ки тибқи банди 78 СБҲМ 17 пешниҳоди алоҳида талаб карда мешавад;
 - (ғ) сармоягузорие, ки бо истифодаи усули иштироки ҳиссаҳои ба эътибор гирифта мешавад;
 - (д) доронҳои биологӣ, ки ба доираи татбиқи СББМ 41 “Кишоварзӣ” мансуб мебошанд;
 - (е) захираҳои молино моддӣ;
 - (ё) қарзи дебитории тичоратӣ ё дигар қарзи дебиторӣ;
 - (ж) воситаҳои пулӣ ва ҳамарзишҳои воситаҳои пулӣ;
 - (з) маблағи умумии доронҳо, ки ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ шудаанд ва доронҳои, ки ба гурӯҳҳои хароҷотӣ ворид гардида, тибқи СБҲМ 5 “Доронҳои ғайригардишӣ, ки барои фурӯш пешбинӣ шудаанд ва қатъи фаъолият” ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ шудаанд;
 - (и) қарзи кредиторие тичоратӣ ё қарзи дигари кредиторӣ;
 - (й) уҳдадорҳои арзёбишаванда;
 - (й) уҳдадорҳои молиявӣ (ба истиснои бузургҳои, ки дар зербандҳои (и) и (й) зикр шудаанд);
 - (к) портфели шартномаҳо, ки ба доираи татбиқи СБҲМ 17 тааллуқ дошта, нисбат ба онҳо тибқи уҳдадорҳои банди 78 СБҲМ 17 пешниҳоди алоҳида талаб карда мешавад;
 - (қ) уҳдадорӣ ва доронҳо аз рӯи андозии чорӣ, ки дар СББМ 12 “Андоз аз даромад” муқаррар шудааст;
 - (л) уҳдадорҳои андозии мафқуфгузашташуда ва доронҳои андозии мафқуфгузашташуда, ки дар СББМ 12 муқаррар шудааст;
 - (м) уҳдадорҳои, ки ба гурӯҳҳои хароҷотӣ ворид гардида, тибқи СБҲМ 5 ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ шудаанд;
 - (н) ҳиссаи иштироки ғайриназоратӣ, ки дар таркиби сармояи хусусӣ пешниҳод мегардад;
 - (о) сармояи баровардашуда ва захираҳои, ки ба соҳибмӯлкони корхонаи асосӣ мансуб мебошанд.
- 55 Корхона бояд моддаҳои иловагӣ (аз ҷумла, моддаҳои ки бо роҳи пайвастании тақрири ҳисобот, ки дар банди 54 оварда шудааст), сарлавҳа ва ҷамъбасти фосилавино дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ҳангоме, ки чунин пешниҳод ҷиҳати дарки ҳолати молиявии корхона мувофиқ мебошад, пешниҳод намояд.
- 55А Агар корхона маблағи ҷамъбасти фосилавино тибқи банди 55 пешниҳод намояд, чунин маблағи ҷамъбасти фосилавино бояд:
- (а) моддаҳои ҳисоботро дар бар гирад, ки аз маблағи тибқи СБҲМ эътироф ва арзёбишуда иборат бошад;
 - (б) ҳамчунон пешниҳод ва ифода гардида бошад, ки моддаҳои ҳисоботи аз маблағи ҷамъбасти фосилавино таркибёфта возеҳ ва фаҳмо бошанд;

- (в) тибки банди 45 аз давра ба давра пайдархам бошад;
- (г) дар муқоиса бо маблағи ҷамъбастии фосилавӣ ва маблағи ҷамъбасти, ки бояд тибқи СБҲМ дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ пешниҳод карда шаванд, набояд махсусан алоҳида нишон дода шаванд.
- 56 Ҳангоме, ки корхона дороиҳои гардишӣ ва ғайригардишӣ, уҳдадориҳои кутохмуддат ва дарозмуддатро ҳамчун гурӯҳи гурӯҳбандишудаи алоҳида дар ҳисоботи худ дар бораи ҳолати молиявӣ пешниҳод менамояд, корхона дороиҳои (уҳдадориҳои) андозии мавқуфгузошташударо ҳамчун дороиҳои гардишӣ (уҳдадориҳои кутохмуддат) гурӯҳбандӣ намекунад.**
- 57** Стандартӣ мазкур тартиб ё қолаберо, ки тавассути онҳо корхона моддаҳоро пешбинӣ менамояд, дастур намедихад. Банди 54 ба таври муқаррарӣ номгӯи моддаҳоро меорад, ки ба ҳадди кофӣ аз рӯйи хусусият ва таъинот фарқ менамоянд, то ин ки онҳо дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ дар алоҳидагӣ нишон дода шаванд. Ба ғайр аз:
- (а) зарурати ворид намудани моддаи ҳисобот дар он сурат ба вуҷуд меояд, ҳангоме ки андоза, хусусият ва таъиноти ягон модда ё маҷмуи моддаҳои ҳаммонанд ба он ҳадде бошанд, ки ҷиҳати дарки ҳолати молиявии корхона онҳоро дар алоҳидагӣ пешниҳод намудан мувофиқ мебошад;
- (б) номгӯи истифодашаванда ва пайдарҳамии моддаҳо ё маҷмуи моддаҳои ҳаммонанд метавонанд мувофиқи хусусият ва амалиёти корхона аниқ карда шаванд, то маълумоте таъмин гардад, ки ҷиҳати дарки ҳолати молиявии ин корхона мувофиқ бошад. Масалан, институти молиявӣ метавонад номгӯи дар боло зикршударо тағйир диҳад, то маълумотеро пешниҳод намояд ки ба фаъолияти институти молиявӣ мувофиқ бошад.
- 58** Корхона, бо назардошти қабули ҳолатҳои зерин, дар бораи дар алоҳидагӣ пешниҳод намудани моддаҳои иловагӣ ҳулосаи мулоҳизавӣ мебарорад:
- (а) хусусият ва бозоргирии дороиҳо;
- (б) таъиноти дороиҳо дар доираи корхона;
- (в) бузургӣ, хусусият ва муҳлати пардохти уҳдадориҳо.
- 59** Истифодаи манбаъҳои арзёбии гуногун барои гурӯҳҳои гуногуни дороиҳо чунин пешбинӣ менамояд, ки хусусият ва таъиноти дороиҳо дар ин гурӯҳҳо фарқ менамоянд ва мутобикан бо ин корхона онҳоро ҳамчун моддаҳои алоҳида пешниҳод менамояд. Масалан, гурӯҳҳои гуногуни воситаҳои асосӣ метавонанд аз рӯйи арзиши аввалия ё арзиши арзёбишуда тибқи СББМ 16 инъикос карда шаванд.

Тақсимои дороиҳо ва уҳдадориҳо ба кутохмуддат ва дарозмуддат

- 60** Корхона дар ҳисоботи худ дар бораи ҳолати молиявӣ бояд дар алоҳидагӣ дороиҳои гардишӣ ва ғайригардишӣ, инчунин уҳдадориҳои кутохмуддат ва дарозмуддатро тибқи бандҳои 66–76 пешниҳод намояд, ба истиснои чунин ҳолат, ҳангоме ки тарзи пешниҳод аз рӯйи дараҷаи бозоргирӣ маълумоти боваринок ва нисбатан мувофиқро таъмин намояд. Агар истисноӣ зерин татбиқ гардад, корхона бояд ҳама дороиҳо ва уҳдадориҳоро бо тартиби бозоргирии онҳо пешниҳод намояд.
- 61** Кадом тартиби пешниҳодро корхона қабул нанамояд, бояд маблағе, ки ҷуброн ё пардохти он дар муддати зиёда аз дувоздаҳ моҳ интизор меравад, нисбат ба ҳар як моддаи дороиҳо ва уҳдадориҳо ифшо намояд, ки дар таркиби он маблағи якҷоянамуда, ки ҷуброн ё пардохташон дар доираи давраи зерин интизор мебошад:
- (а) дар доираи дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ;
- (б) бо гузаштани зиёда аз дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ.
- 62** Дар ҳолатҳое, ки корхона таҳвили мол ё хизматрасониро дар доираи раванди амалиёти дақиқ амалӣ менамояд, дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ба таври алоҳида, ба гардишӣ (кутохмуддат) ва ғайригардишӣ (дарозмуддат) гурӯҳбандӣ намудани дороиҳову уҳдадориҳо маълумоти манфиатнокро пешниҳод менамояд, зеро чунин тартиб имкон медиҳад, ки дороиҳои софи доимо дар гардишбуда ҳамчун сармояи гардишшаванда аз дороиҳои софи дар фаъолияти дарозмуддати корхона истифодашаванда ҷудо карда шаванд. Инчунин, ин имкон медиҳад, ки арзиши дороиҳои дар доираи давраи амалиётии ҷорӣ фурухташаванда ва уҳдадориҳои дар доираи ҳамон давра пардохтшаванда ҷудо карда шаванд.

- 63 Барои баъзе корхонаҳо, ба монанди институтҳои молиявӣ, пешниҳоди дорой ва уҳдадорихо бо тартиби афзоиш ё коҳиши бозоргирӣ маълумоти бозътимод ва нисбатан мувофиқро дар муқоиса бо пешниҳоди онҳо, бо роҳи тақсим намудан ба гардишӣ (кутоҳмуддат) ва ғайригардишӣ (дарозмуддат) таъмин менамояд, ҳарчанд чунин корхона таҳвили мол ё хизматрасониро дар доираи раванди амалиёти дақиқи ҳаммонанд анҷом намедихад.
- 64 Ҳангоми татбиқи банди 60 ба корхона иҷозат дода мешавад, ки як қисми дорой ва уҳдадорихои худро бо роҳи тақсим намудан ба гардишӣ (кутоҳмуддат) ва ғайригардишӣ (дарозмуддат), қисмати дигарро бо тартиби бозоргирӣ пешниҳод намояд, агар чунин тартиб пешниҳоди маълумоти бозътимод ва нисбатан мувофиқро таъмин намояд. Зарурати истифодаи асосҳои омехтаи пешниҳод дар ҳолатҳои ба вучуд меояд, ки агар корхона намудҳои гуногуни фазолиятро амалӣ намояд.
- 65 Маълумоти дар бораи муҳлати тахминии фуруши дорой ва уҳдадорихо барои арзёбии бозоргирӣ ва пардохтпазирии корхона муфид арзёбӣ мегардад. СБҲМ 7 “*Воситаҳои молиявӣ: ифшо*” ифшои маълумотро дар бораи муҳлати пардохти дорой ва уҳдадорихо молиявӣ талаб менамояд. Дороиҳои молиявӣ қарзи дебитории тичоратӣ ё қарзи дигари дебиторӣ, уҳдадорихо молиявӣ бошад қарзи кредиторӣ тичоратӣ ё қарзи дигари кредиториро фаро мегиранд. Маълумоти марбут ба муҳлати пешбини чуброни дороиҳои ғайрипулӣ, ба мисли захираҳои молию моддӣ ва маълумоти марбут ба муҳлати пешбини пардохти уҳдадорихо, ба мисли уҳдадорихо арзёбишаванда, новобаста аз он, ки дорой ва уҳдадорихо ҳамчун гардишӣ (кутоҳмуддат) ва ғайригардишӣ (дарозмуддат) гурӯҳбандӣ мешаванд, инчунин муфид мебошанд. Масалан, корхона маълумот дар бораи бузургии захираҳои молию моддиро ифшо менамояд, ки чуброни арзиши онҳо баъд аз сипарӣ гардидани бештар аз дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ ба эътибор гирифта шудааст.

Дороиҳои гардишӣ

- 66 **Корхона бояд дороиро ҳамчун гардишӣ гурӯҳбандӣ намояд, ҳангоме, ки:**
- (а) ният дорад дороиро фурушад ё майли фурухтан намояд ё дар доираи раванди амалиёти муқаррарии худ онро истифода барад;
 - (б) дороиро, аз ҳама асос, бо мақсади тичорат нигоҳ дорад;
 - (в) ният дорад арзиши дороиро дар ҳудуди дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ фурушад;
 - (г) дорои мазкур воситаҳои пулӣ ё ҳамаарзиши воситаҳои пулиро ифода менамояд (бо он ифодае, ки дар СББМ 7 муқаррар шудааст), ба истиснои ҳолатҳои, ки дар мубодила ё истифодаи он барои пардохти уҳдадорӣ, ки дар муддати ҳадди ақалл дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ амал мекунанд, маҳдудият вучуд дошта бошад.

Корхона бояд ҳама дороиҳои дигарро ҳамчун ғайригардишӣ гурӯҳбандӣ намояд.

- 67 Дар Стандарти мазкур истилоҳи “ғайригардишӣ” барои ифодаи дороиҳои моддӣ, ғайримоддӣ ва молиявии дорои хусусияти дарозмуддат истифода бурда мешавад. Стандарт истифодаи ифодаҳои алтернативиро, ба шарте ки маънои онҳо равшан бошад, манъ намекунад.
- 68 Раванди амалиёти корхона фосилаи вақтро дар байни хариди дорой барои коркард ва фуруши он дар шакли воситаи пулӣ ва ҳамаарзиши он нишон медиҳад. Дар ҳолате, ки раванди амалиёти муқаррарии корхонаро возеҳ муайян намудан имконнопазир бошад, фарзияи он, ки давомнокии он дувоздаҳ моҳро ташкил медиҳад, қабул мегардад. Ба дороиҳои гардишӣ дороиҳои (мисли захираҳои молию моддӣ ва қарзи дебитории тичоратӣ), ки фуруш, истифода ё ихтиёрдорӣ онҳо дар ҳудуди раванди амалиёти муқаррарӣ амалӣ мегардад, мансуб мебошад, ҳатто ҳангоме, ки арзиши онҳо дар давоми дувоздаҳ моҳи пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ пешбинӣ нагардида бошад. Ба таркиби дороиҳои гардишӣ инчунин дороиҳои асосан бо мақсади тичорат пешбинишуда (баъзе дороиҳои молиявӣ, ки ба муқаррароти “барои тичорат пешбинишуда” тибқи СБҲМ 9 ҷавобгӯӣ мебошанд, намунаи инҳо ба ҳисоб мераванд), инчунин қисмати гардишии дороиҳои молиявии ғайригардишӣ дохил мешаванд.

Уҳдадорихо кутоҳмуддат

- 69 **Корхона бояд уҳдадорихоро ҳамчун кутоҳмуддат гурӯҳбандӣ намояд, ҳангоме, ки:**
- (а) ният дорад дар доираи раванди амалиёти муқаррарии худ ин уҳдадориро танзим намояд;
 - (б) уҳдадориро, аз ҳама асос, бо мақсади тичорат нигоҳ дорад;
 - (в) уҳдадориро дар муддати дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ танзим намояд;

- (г) дар санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ корхона ҳуқуқи ба таъхир гузоштани танзими уҳдадориро на кам аз дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ надорад. Шартҳои уҳдадорие, ки бо интихоби контрагент метавонад бо роҳи барориши воситаҳои саҳҳомӣ ҳаллу фасли он гардад, ба гурӯҳбандии он таъсир намерасонад.

Корхона бояд ҳама уҳдадориҳои дигарро ҳамчун дарозмуддат гурӯҳбандӣ намояд.

- 70 Баъзе уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат, ба мисли қарзи кредиторӣ тижоратӣ ва баъзе пардохтҳо аз рӯи хароҷот барои кормандон ва дигар хароҷоти амалиётӣ, қисмати сармояи гардиширо ташкил дода, дар доираи раванди амалиётӣ муқаррарии корхона истифода бурда мешаванд. Корхона чунин моддаҳои амалиётиро ҳамчун уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, ҳатто агар онҳо бо мурури зиёда аз дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ пардохта шаванд. Барои мақсадҳои гурӯҳбандии дорой ва уҳдадориҳои корхона ҳамон як раванди амалиётӣ муқаррарӣ татбиқ карда мешавад. Дар ҳолате, ки раванди амалиётӣ муқаррарии корхонаро возеҳ муайян намудан имконнопазир бошад, фарзияи он, ки давомнокии он дувоздаҳ моҳро ташкил медиҳад, қабул мегардад.
- 71 Дигар уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат дар доираи раванди амалиётӣ муқаррарӣ пардохтро пешбинӣ наменамоянд, вале дар доираи дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботи пардохта мешаванд ё бо мақсади тижорат нигоҳ дошта мешаванд. Намунаи чунин уҳдадориҳо баъзе уҳдадориҳои молиявӣ ба ҳисоб мераванд, ки тибқи СБҲМ 9 ба муқаррароти “барои тижорат пешбинишуда”, овердрафтҳои бонкӣ, инчунин қисмати кӯтоҳмуддати уҳдадориҳои молиявии дарозмуддат, қарз аз рӯи пардохти суди саҳмияҳо, андоз аз даромад ва дигар қарзи кредиторӣ ғайритижоратӣ, мувофиқат менамоянд. Уҳдадориҳои молиявӣ, ки маблағгузори дарозмуддатро (яъне қисми сармояи гардиширо ташкил намода дар доираи раванди амалиётӣ муқаррарии корхона истифода мешаванд) таъмин менамоянд ва дар доираи дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ пардохт нашудаанд, бо назардошти талаботи бандҳои 74 ва 75 уҳдадориҳои дарозмуддатро инъикос менамоянд.
- 72 Корхона уҳдадориҳои молиявии худро ҳамчун кӯттоҳмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, ҳангоме, ки ин уҳдадориҳо дар доираи дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ пардохт нашуда бошанд, ҳатто агар:
- (а) муҳлати аввалаи пардохт бештар аз дувоздаҳ моҳро ташкил намояд;
 - (б) созишнома дар бораи азнавмаблағгузорӣ ё бозбинии чадвали пардохтҳои дарозмуддат пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ, аммо то лаҳзаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои нашр, баста шуда бошад.
- 72А—72Б *[Бандҳои мазкур ба тасҳҳоте мансуб мебошанд, ки ҳанӯз мавриди эътибор қарор нагирифтаанд ва аз ин сабаб ба наشري зерин ворид карда нашудаанд].*
- 73 Агар дар доираи созишномаи қарзии амалкунанда корхона то санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ҳуқуқи ба таъхир гузоштани уҳдадориҳоро ба муҳлате, ки ҳадди ақалл пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ дувоздаҳ моҳро ташкил медиҳад, дошта бошад, пас корхона ин уҳдадориҳоро ҳамчун дарозмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, ҳатто агар дар ҳолати баръакс ин уҳдадорӣ дар муддати хеле кӯтоҳ пардохта шавад. Агар корхона дорой чунин ҳуқуқ набошад, он имконияти иқтисодӣ азнавмаблағгузори ин уҳдадориро мадди назар намегирад ва онро ҳамчун кӯтоҳмуддат гурӯҳбандӣ менамояд.
- 74 Дар чунин ҳолате, ки корхона ягон гуна шартӣ созишномаи қарзии дарозмуддатро дар санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ё то ин сана вайрон менамояд, дар оқибат уҳдадорӣ аз рӯи талабот мавриди пардохт қарор гирифта, корхона уҳдадори мазкурро ҳамчун кӯтоҳмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, ҳатто агар қарздиҳанда розӣ бошад ҳам, пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ, лекин то замони тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои нашр, новобаста аз вайронкунии ҷойдошта, пардохти фаврии қарз талаб карда намешавад. Корхона уҳдадори мазкурро ҳамчун кӯтоҳмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, ҳарчанд дар санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ корхона ҳуқуқ надорад, ки пардохти онро ба ҳадди кам барои дувоздаҳ моҳ пас аз санаи зикршуда ба таъхир гузорад.
- 75 Бо вучуди ин, корхона ин уҳдадориро ҳамчун дарозмуддат гурӯҳбандӣ менамояд, агар то анҷоми давраи ҳисоботӣ қарздиҳанда ҷиҳати пешниҳоди имтиёзот ба ӯ, ки на пештар аз дувоздаҳ моҳ пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ ба итмом мерасад, розӣ бошад ва дар ин сурат қарздиҳанда наметавонад пардохти фаврии қарзро талаб намояд.
- 75А Эҳтимолияти он, ки корхона ҳуқуқи ба таъхир гузоштани батанзимдарории уҳдадориро ҳадди ақал барои дувоздаҳ моҳи пас аз давраи ҳисоботӣ иҷро менамояд, ба гурӯҳбандӣ намудани уҳдадорӣ таъсир намерасонад. Агар уҳдадорӣ ба меъёрҳои банди 69, ҳамчун уҳдадори дарозмуддат мутобиқат намояд, пас он ҳамчун дарозмуддат гурӯҳбандӣ карда мешавад, новобаста аз он, ки роҳбарияти корхона ният дорад ё тахмин намояд, ки онро дар давоми дувоздаҳ моҳи пас аз анҷом ёфтани давраи ҳисоботӣ ба танзим мебарорад ё новобаста аз он, ки корхона чунин уҳдадориро байни санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ва санаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои нашр, танзим

намојад. Аммо, дар ҳарду ҳолат эҳтимолият чой дорад, ки аз корхона ифшо намудани маълумот дар бораи муҳлати батанзимдарории уҳдадорӣ талаб карда шавад, то ин ки истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ тавонанд таъсири чунин уҳдадорӣ ба ҳолати молиявии корхонаро дарк намојанд.

76 Агар дар давраи байни санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ва санаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои нашр рӯйдодҳои дар зер зикршуда воқеъ гарданд, ин рӯйдодҳо ҳамчун рӯйдодҳои ғайритасҳеҳотӣ, тибқи СББМ 10 “*Рӯйдодҳои пас аз давраи ҳисоботӣ*”, бояд ифшо карда шаванд:

- (а) азнамблағгузории уҳдадорӣ дарозмуддате, ки ҳамчун кутоҳмуддат гурӯҳбандӣ шудааст (ба банди 72 нигаред);
- (б) ислоҳи шартҳои вайроннамудани созишномаи қарзии дарозмуддат, ки ҳамчун кутоҳмуддат гурӯҳбандӣ шудааст (ба банди 74 нигаред);
- (в) пешниҳоди давраи имтиёзнок аз ҷониби қарздиҳанда чиҳати ислоҳи шартҳои вайроннамудани созишномаи қарзии дарозмуддат, ки ҳамчун кутоҳмуддат гурӯҳбандӣ шудааст (ба банди 75 нигаред);

76ЯА-76Б [Бандҳои мазкур ба ба тасҳеҳоте мансуб мебошанд, ки ҳаҷӯз мавриди эътибор қарор нагирифтаанд ва аз ин сабаб ба наشري зерин ворид карда нашудаанд].

Маълумоте, ки бояд дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ё дар тавзеҳот пешниҳод карда шавад

77 **Корхона бояд ё дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ё дар тавзеҳот тақсимбандии моддаҳои ҳисоботи пешниҳодшударо ба зергурӯҳҳои тибқи тартиби ба ғайриҷадвали корхона мутобиқаткунанда ифшо намојад.**

78 Шарҳи ҷузъиёти маълумот, ки дар зергурӯҳҳои гурӯҳбандишуда оварда мешавад, аз талаботи СБХМ, инчунин аз андоза, хусусият ва таъиноти нишондиҳандаҳои мувофиқ вобаста мебошад. Ҳангоми ҳалли масъала дар бораи принсипи тақсимбандӣ ба зергурӯҳҳои гурӯҳбандишуда корхона инчунин омилҳоро, ки дар банди 58 зикр шудаанд, ба эътибор мегирад. Маълумоти ифшошаванда аз рӯи ҳар як қадам нишондиҳанда тағйир меёбад, масалан:

- (а) моддаҳои воситаҳои асосӣ тибқи СББМ 16 аз рӯи сатҳҳо муфасссал шарҳ дода мешаванд;
- (б) қарзи дебиторӣ аз рӯи маблағи қарзи харидорон ва дархосткунандагон, қарзи тарафҳои алоқаманд, пешпардохтҳо ва дигар маблағ муфасссал шарҳ дода мешаванд;
- (в) захираҳои молию моддӣ, тибқи СББМ 2 “*Захираҳои молию моддӣ*”, ба чунин зергурӯҳҳо, ба мисли мол, захираҳои истеҳсолий, мавод, истеҳсоли нотамои ва маҳсулоти тайёр муфасссал шарҳ дода мешаванд;
- (г) уҳдадориҳои арзёбишаванда тавассути нишон додани он уҳдадорӣҳое, ки нисбат ба подоши кормандон эътироф шудаанд ва он уҳдадорӣҳое, ки ба дигар моддаҳо мансуб мебошанд, муфасссал шарҳ дода мешаванд;
- (ғ) сармояи хусусӣ ва захираҳои эҳтиётӣ тибқи гурӯҳҳои гуногун, ба мисли сармояи пардохташуда, даромади эмиссионӣ ва захираҳои эҳтиётӣ дар таркиби сармоя муфасссал шарҳ дода мешаванд.

79 **Маълумоти минбаъдaro корхона бояд ё дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ё дар ҳисобот дар бораи тағйироти сармоя ё дар тавзеҳот ифшо намојад:**

- (а) **нисбат ба ҳар як сармояи саҳҳомӣ:**
 - (i) миқдори саҳҳияҳо, ки ба барориш иҷозат дода шудаанд;
 - (ii) миқдори саҳҳияҳои баровардашуда ва пурра пардохташуда, инчунин миқдори саҳҳияҳое, ки бароварда шудаанд, вале пурра пардохт нашудаанд;
 - (iii) арзиши номиналии саҳҳия ё ишора ба он, ки саҳҳия арзиши номиналӣ надорад;
 - (iv) санҷиши миқдори саҳҳияҳо, ки дар аввали давра ва дар санаи анҷомёбии он дар муомилот қарор доранд;
 - (v) ҳуқуқ, имтиёз ва маҳдудиятҳо, ки барои гурӯҳи мазкур пешбинӣ гардидааст, аз ҷумла, маҳдудият нисбат ба тақсими суди саҳҳияҳо ба баргардонидани сармоя;
 - (vi) саҳҳияи корхона, ки аз ҷониби худ корхона ё корхонаҳои фаръӣ ё муттаҳидшудаи он нигоҳ дошта шудаанд;

- (vii) сахмияҳое, ки барои иҷрои опсионҳо ва шартномаҳои фурӯши сахмияҳо, аз ҷумла, шартҳои барориш ва маблағ, захира гардидаанд;
- (б) тавсифи хусусият ва таъиноти ҳар як захираи эҳтиётӣ дар таркиби сармояи хусусӣ.
- 80** Корхонаи бидуни сармояи сахҷомӣ, ба мисли иттиҳодия ё траст бояд маълумоти ҳамаарзиши он иттилоотеро, ки тибқи банди 79(а) талаб карда мешавад, якҷоя бо ишоран тағйироти давравии ҳар як гурӯҳи иштироки ҳиссаӣ дар сармояи хусусӣ, инчунин маълумотро дар бораи ҳуқуқ, имтиёз ва маҳдудиятҳои, ки барои ҳар як гурӯҳи ҳисса дар сармоя пешбинӣ гардидааст, ифшо намояд.
- 80А** Агар корхона азнавгурӯҳбандии инҳоро амалӣ намуда бошад:
- (а) воситаи молиявӣ бо ҳуқуқи фурӯши баръакс, ки ҳамчун воситаи ҳиссаӣ гурӯҳбандӣ гардидааст;
- (б) воситае, ки корхонаро уҳдадор менамояд, ба тарафи сеюм ҳиссаи мутаносиби дорониҳои софи корхонаро танҳо ҳангоми барҳамхурии он пешниҳод намояд ва он ҳамчун воситаи ҳиссаӣ гурӯҳбандӣ мегардад.
- Дар байни гурӯҳҳои молиявӣ ва сармояи хусусӣ он бояд маблағеро, ки аз як гурӯҳ ба гурӯҳи дигар (уҳдадориҳои молиявӣ ё сармояи хусусӣ) азнавгурӯҳбандӣ гардидааст, инчунин муҳлат ва асос барои азнавгурӯҳбандии зикршударо ифшо намояд.

Ҳисобот дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад

- 81.** [Соқит шудааст].
- 81А** Дар ҳисобот дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад (ҳисобот дар бораи маҷмуи даромад) бояд дар баробари қисматҳо дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад нишондиҳандаҳои зерин пешниҳод гарданд:
- (а) фоида ё зарар;
- (б) ҷамъи маҷмуи даромад;
- (в) маҷмуи даромад барои давра ҳамчун бузургии ҷамъи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад.
- Агар корхона ҳисоботи алоҳидаро дар бораи фоида ё зарар пешниҳод намояд, пас қисмати фоида ё зарарро дар ҳисоботе, ки маҷмуи даромадро инъикос менамояд, фаро намегирад.
- 81Б** Дар баробари қисматҳо дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад корхона инчунин бояд моддаҳои зеринро, ки тақсимоти фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромадро барои давра нишон медиҳанд, пешниҳод намояд:
- (а) фоида ё зарар барои давра, ки ба инҳо инъикос мешаванд:
- (i) нисбат ба ҳиссаи иштироки ғайриназоратӣ
- (ii) нисбат ба соҳибмулкони корхонаи асосӣ.
- (б) маҷмуи даромад, ки барои давра, ки ба инҳо инъикос мешаванд:
- (i) нисбат ба ҳиссаи иштироки ғайриназоратӣ
- (ii) нисбат ба соҳибмулкони корхонаи асосӣ.
- Агар корхона маълумотро дар бораи фоида ё зарар дар ҳисоботи алоҳида пешниҳод намояд, пас маълумотеро, ки зербанди (а) талаб менамояд, корхона бояд онро дар ҳисоботи мазкур пешниҳод намояд.

Маълумоте, ки бояд дар қисмати фоида ё зарар ё дар ҳисобот дар бораи фоида ё зарар пешниҳод гардад

- 82** Ба ғайр аз моддаҳои, ки дигар СБҲМ талаб менамоянд, қисмат дар бораи фоида ё зарар ё ҳисобот дар бораи фоида ё зарар бояд сатрҳои дар бар гиранд, ки нишондиҳандаҳои зерини давраро пешниҳод менамоянд:
- (а) даромад аз фурӯш, ки дар ин ҳолатҳо дар алоҳидагӣ пешниҳод мегардад:
- (i) даромад аз фурӯши фоизнок, ки бо истифодаи усули меъёри фоизи самаранок ба эътибор гирифта шудааст;
- (ii) даромад аз фурӯши суғуртакунии (ба СБҲМ 17 нигаред);

- (аа) фоида ё зарар, ки дар натиҷаи қатъёбии эътирофи дороиҳои молиявии аз рӯйи арзиши истеҳлок арзёбишуда ба вучуд омадаанд;
- (аб) хароҷот барои суғуртакуний, ки дар робита бо шартномаҳои баровардашуда ба вучуд омада, ба доираи татбиқи СБҲМ 17 мансуб мебошад (ба СБҲМ 17 нигаред);
- (ав) даромад ё хароҷоте, ки дар робита бо шартномаҳои нигоҳдошташудан азнавсуғуртакуний ба вучуд омаданд (ба СБҲМ 17 нигаред);
- (б) хароҷот барои маблағгузорӣ;
- (ба) зарар аз беқурбшавӣ (аз ҷумла, барқарорсозии зарар ё фоида аз беқурбшавӣ), ки тибқи қисми 5.5 СБҲМ 9 муайян шудааст;
- (бб) даромад ё хароҷоти молиявӣ аз суғуртакуний, ки дар натиҷаи шартномаҳои баровардашуда, ки ба доираи татбиқи СБҲМ 17 мансуб мебошанд (ба СБҲМ 17 нигаред) ба вучуд омадаанд;
- (бв) даромад ё хароҷоти молиявӣ, ки дар робита бо шартномаҳои нигоҳдошташудан азнавсуғуртакуний ба вучуд омада, ба доираи татбиқи СБҲМ 17 мансуб мебошанд;
- (в) ҳиссаи корхона дар фоида ё зарари корхонаҳои муттаҳидшуда ва ширкатҳои муштарак, ки бо истифодаи усули иштироки ҳиссавӣ ба эътибор гарифта мешаванд;
- (ва) агар дороии молиявӣ аз гурӯҳи тибқи арзиши истеҳлок арзёбишаванда тавре мавриди азнавгурӯҳбандӣ қарор гирад, ки он тибқи арзиши одилона тавассути фоида ё зарар арзёбӣ шавад, ҳама гуна фоида ё зарари дар натиҷаи фарқияти байни арзиши истеҳлоки ин дороии молиявӣ ва арзиши одилонаи он дар санаи азнавгурӯҳбандӣ бавучудномада (мувофиқи муқаррароти истилоҳи мазкур дар СБҲМ 9) мавриди азнавгурӯҳбандӣ мегарданд;
- (вб) агар дорои молиявӣ аз гурӯҳи дороиҳои тибқи арзиши одилона тавассути дигар маҷмуи даромад арзёбишаванда тавре азнавгурӯҳбандӣ гардад, ки тибқи арзиши одилона тавассути фоида ё зарар арзёбӣ карда шавад, ҳама гуна фоида ё зарари ҷамъшуда, ки қаблан дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф шудаанд, дар таркиби фоида ё зарар азнавгурӯҳбандӣ мешаванд;
- (г) хароҷот аз рӯи андоз;
- (ғ) [Сокит шудааст].
- (ға) маблағи ягонаи инъикоскунандаи бузургҳои ниҳони намуди фаъолияти қатъёфта (ба СБҲМ 5 нигаред).
- (д)-(ж) [Сокит шудаанд].

Маълумоте, ки бояд дар қисмати дигар маҷмуи даромад пешниҳод гардад

82А Дар қисмат дар бораи дигар маҷмуи даромад бояд моддаҳои ҳисобот нисбат ба маблағи зерини давра пешниҳод гарданд:

- (а) моддаҳои дигар маҷмуи даромад (бо истиснои маблағи зербанди (б), ки аз рӯйи хусусият мавриди гурӯҳбандӣ қарор гирифта, дар гурӯҳи моддаҳо муттаҳид шудаанд, ки тибқи дигар СБҲМ:
 - (i) минбаъд дар таркиби фоида ё зарар азнавгурӯҳбандӣ намегарданд;
 - (ii) он моддаҳое, ки минбаъд дар таркиби фоида ё зарар, хангоме, ки шартҳои муайян иҷро гарданд, азнавгурӯҳбандӣ мегарданд;
- (б) ҳисса дар дигар маҷмуи даромади корхонаҳои муттаҳидшуда ва ширкатҳои муштарак бо истифодаи усули иштироки ҳиссавӣ, тавассути пешниҳоди алоҳидаи ҳисса дар моддаҳо ба эътибор гарифта мешавад, ки тибқи дигар СБҲМ:
 - (i) минбаъд дар таркиби фоида ё зарар азнавгурӯҳбандӣ намегарданд;
 - (ii) он моддаҳое, ки минбаъд дар таркиби фоида ё зарар, хангоме, ки шартҳои муайян иҷро гарданд, азнавгурӯҳбандӣ мегарданд.

83 - 84. [Сокит шудааст].

85 Корхона бояд моддаҳои иловагии ҳисобот (аз ҷумла, моддаҳое, ки тавассути ҷудо намудани моддаҳои ҳисобот ба даст оварда шуда, дар банди 82 зикр шудаанд), сарлавҳа ва ҷамъбасти фосилавино дар ҳисобот ё ҳисоботҳо, ки маълумотро дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи

даромад пешниҳод менамояд, ҳангоме, ки чунин пешниҳод ҷиҳати дарки ҳолати молиявии корхона мувофиқ мебошад.

- 85А Агар корхона маблағи ҷамъбастии фосилавино тибқи банди 85 пешниҳод намояд, чунин маблағи ҷамъбастии фосилавӣ бояд:
- (а) моддаҳои ҳисоботро фаро гиранд, ки аз маблағи тибқи СБҲМ эътироф ва арзёбигардида таркиб ёфтаанд;
 - (б) тавре пешниҳод ва ифода гарданд, ки моддаҳои ҳисоботи аз маблағи ҷамъбастии фосилавӣ таркибёфта равшан ва фаҳмо бошанд;
 - (в) тибқи банди 45 аз давра ба давра пайдарҳам бошанд;
 - (г) набояд ба таври мушаххас, дар муқоиса бо маблағи ҷамъбастии фосилавӣ ва маблағи ҷамъбастие, ки тибқи СБҲМ бояд дар ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад пешниҳод гарданд, фарқ намоянд.
- 85Б Корхона бояд дар ҳисобот (ҳисоботҳо), ки ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромадро инъикос менамояд(н)д, моддаҳои пешниҳод кунад, ки маблағи ҷамъбастии мутобик бо банди 85 пешниҳодгардидаро бо маблағи ҷамъбастии фосилавӣ ё маблағи ҷамъбастие, ки тибқи СБҲМ бояд дар чунин ҳисобот (ҳисоботҳо) пешниҳод шавад, муқоиса менамояд.
- 86 Азбаски самаранамудҳои гуногуни ғайриқарбӣ корхона, амалиёти он ва дигар рӯйдодҳо аз рӯи даврандӣ, иқтисодӣ пайдоиши ғоида ё зарар ва дурнамопазирӣ фарқ менамояд, ифшои маълумот дар бораи ҷузъҳои натиҷаҳои молиявӣ ба истифодабарандагон ҷиҳати дарки натиҷаҳои молиявии бадастовардашуда ва эҳоди дурнамо нисбат ба натиҷаҳои молиявии оянда кумак мерасонад. Корхона дар ҳисобот ё ҳисоботҳое, ки маълумот дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромадро пешниҳод менамоянд, моддаҳои иловагиро дохил менамояд, ки ин номгӯи истифодашаванда ва пайдарҳамии пешниҳоди моддаҳо, агар барои тавсифи унсурҳои натиҷаҳои молиявӣ зарур бошад, тасҳеҳ менамояд. Корхона омилҳои хусусият ва таъиноти моддаҳои даромаду хароҷот, аз ҷумла, таъсирбахшро ба эътибор мегирад. Масалан, институти молиявӣ метавонад номгӯи моддаҳо тағйир диҳад, то ин ки маълумоти ба ғайриқарбӣ институти молиявӣ мувофиқро пешниҳод намояд. Корхона ҳисоббаробарии моддаҳои даромаду хароҷотро, ба истиснои ҳолатҳое, ки меъёрҳои пешбининамудан банди 32 қонун мегарданд, амалӣ намекунад.
- 87 Корхона наметавонад ягон гуна моддаҳои даромаду хароҷотро, на дар ҳисобот, на дар ҳисоботҳое, ки маълумот дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромадро дар бар мегиранд ва на дар тавзеҳот, ҳамчун моддаҳои ғайриқарбӣ пешниҳод намояд.

Ғоида ё зарар барои давра

- 88 Корхона бояд ҳамаи моддаҳои даромаду хароҷоти даврано дар таркиби ғоида ё зарар эътироф намояд, ба истиснои ҳолатҳое, ки ягон СБҲМ тартиби дигарро талаб накунад ё иҷозат надихад.
- 24 Дар баъзе СБҲМ ҳолатҳое зикр мешаванд, ки ҳангоми онҳо корхона моддаҳои муайянро берун аз доираи ғоида ё зарари давран қарор эътироф менамояд. Дар СББМ 8 ду намуди чунин ҳолатҳо оварда шудааст: тасҳеҳи хатоҳо ва инъикоси оқибатҳои тағйирёбии муқаррароти сиёсати баҳисобгирӣ. Дигар СБҲМ талаб менамоянд ё иҷозат медиҳанд, ки аз таркиби ғоида ё зарар ҷузъҳои дигари маҷмуи даромад, ки муқаррароти даромад ё хароҷотро тибқи “Асосҳои концептуалӣ” таъмин менамоянд, соқит карда шаванд (ба банди 7 нигаред).

Дигар маҷмуи даромад барои давра

- 90 Корхона бояд маблағи андоз аз даромадро нисбат ба ҳар як моддаи дигар маҷмуи даромад, аз ҷумла, тасҳеҳоти азнавгурӯҳбандишударо ё дар ҳисобот дар бораи ғоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад ё дар тавзеҳот ифшо намояд.
- 91 Корхона метавонад моддаҳои дигар маҷмуи даромадро пешниҳод намояд:
- (а) ё пас аз тарҳи самаранои андозии дахлдор;
 - (б) ё то тарҳи самаранои андозии дахлдор, бо инъикоси маблағи ягонаи бузургии маҷмуии андоз аз даромад тибқи моддаҳои мазкур.

Агар корхона варианти (б)–ро интихоб намояд, пас бояд бузургии андозро байни он моддаҳое, ки минбаъд метавонанд дар қисмати ғоида ё зарар азнавгурӯҳбандӣ гарданд ва он моддаҳое, ки минбаъд наметавонанд дар қисмати ғоида ё зарар азнавгурӯҳбандӣ гарданд, тақсим намояд.

- 92 **Корхона бояд маълумотро дар бораи тасхехоти азнавгурӯхбандишуда нисбат ба чузъҳои дигари маҷмуи даромад ифшо намояд.**
- 93 Дар дигар СБХМ ишора мешавад, ки оё метавон ё дар кадом маврид метавон маблағро, ки дар таркиби дигар маҷмуи даромад ва фоида ё зарари қаблан эътирофшуда, азнавгурӯхбандӣ намуд. Дар Стандарти мазкур чунин намуди азнавгурӯхбандӣ ҳамчун тасхехоти азнавгурӯхбандӣ ифода гардидааст. Тасхехоти азнавгурӯхбандӣ дар чузъи дахлдори дигар маҷмуи даромад дар ҳама даврае ворид карда мешавад, ки дар он маблағи тасхехоти зикршуда дар таркиби фоида ё зарар азнавгурӯхбандӣ гардидааст. Маблағи зикршуда метавонад дар таркиби дигар маҷмуи даромад ҳамчун фоидаи амалинашуда дар давраҳои қорӣ ё қаблӣ эътироф карда шавад. Ин маҷмуи даромади амалинашуда аз дигар маҷмуи даромад дар ҳама даврае бояд тарҳ карда шавад, ки барои ворид намудани он ба даромади умумии маҷмуй ба таври дубора иҷозат дода нашавад.
- 94 Корхона метавонад дар ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад ё дар тавзеҳот тасхехоти азнавгурӯхбандишударо пешниҳод намояд. Корхонаи пешниҳодкунандаи тасхехоти азнавгурӯхбандишуда дар тавзеҳот моддаҳои дигар маҷмуи даромадро баъд аз ворид намудани ҳама тасхехоти азнавгурӯхбандишудаи зурурӣ пешниҳод менамояд.
- 95 Тасхехоти азнавгурӯхбандишуда, масалан, ҳангоми хориҷшавии воҳиди сохтории хориҷӣ ба вучуд меояд (ба СББМ 21 нигаред), инчунин дар мавриде, ки воситаҳои пулии пешбинишудаи ҳедчинамоя ба бузургии фоида ё зарар (ба банди 6.5.11(г) СБХМ 9 нигаред, нисбат ба ҳедчинамоии воситаи пулӣ) таъсир мерасонад.
- 96 Тасхехоти азнавгурӯхбандишуда ҳангоми тағйирёбии бузургии афзоиши арзиш дар натиҷаи азнавбаҳодиҳӣ, ки тибқи СББМ 16 ё СББМ 38 эътироф гардидааст ё ҳангоми азнавбаҳодиҳии барномаҳо бо пардохтҳои муқарраршуда, ки тибқи СББМ 19 эътироф шудааст, ба вучуд намеояд. Ин чузъҳо дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф гардида, оқибат дар таркиби фоида ё зарар азнавгурӯхбандӣ карда намешаванд. Тағйироти бузургии афзоиши арзиш, ки дар натиҷаи азнавбаҳодиҳӣ эътироф гардидааст, метавонад ба таркиби фоидаи тақсимнашуда дар давраҳои минбаъда тибқи андозаи истифодаи дорой ё дар лаҳзаи қатъёбии эътирофи он гузаронида шавад (ба СББМ 16 ё СББМ 38 нигаред). Мувофиқи СБХМ 9, агар дар натиҷаи ҳедчинамоии воситаи пулӣ ё тартиби баҳисобгирии арзиши муваққатии опсион (ё унсури форвардии шартномаи форвардӣ ё спреди асосии асбобии воситаи молиявӣ) маблағе ба вучуд ояд, ки аз захираи ҳедчинамоии воситаи пулӣ ё аз чузъи алоҳидаи сармояи хусусӣ хориҷ шуда, ба таври мустақим ба арзиши аввалия ё дигар арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ ворид мешаванд, пас дар ин маврид тасхехоти азнавгурӯхбандишуда ба вучуд намеояд. Чунин маблағ ба таври мустақим ба таркиби дорой ё уҳдадорӣ гузаронида мешавад.

Маълумоте, ки бояд дар ҳисобот(ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар, дигар маҷмуи даромад ё дар тавзеҳот пешниҳод гардад

- 97 Дар мавриди таъсирбахш будани ин ё он моддаҳои даромаду хароҷот корхона бояд маълумот дар бораи хусусият ва бузургиҳои онҳоро дар алоҳидагӣ ифшо намояд.
- 98 Ҳолатҳое, ки ҳангоми онҳо маълумот дар бораи моддаҳои даромаду хароҷот бояд дар алоҳидагӣ ифшо гарданд, дар бар мегиранд:
- (а) қисман аз эътибор соқит намудани захираҳои молияи моддӣ то нархи имконпазири софӣ фуруш ё қисман аз эътибор соқит намудани воситаҳои асосӣ то бузургии ҷуброншавандаи онҳо, инчунин барқарор намудани маблағи бо ҳамин тартиб аз эътибор соқитшуда;
 - (б) таҷдиди сохтории ғайриҷараи корхона ва барқарории маблағи ҳама гуна уҳдадорихон арзёбишуда нисбат ба хароҷоти таҷдиди сохторӣ;
 - (в) хориҷшавии объектҳои воситаҳои асосӣ;
 - (г) хориҷшавии сармоягузорӣ;
 - (ғ) ғайриҷараи қатъёфта;
 - (д) танзими бахсҳои судӣ;
 - (е) дигар ҳолатҳои барқарории маблағи уҳдадорихон арзёбишуда.
- 99 Корхона бояд таҳлили хароҷотеро пешниҳод намояд, ки дар таркиби фоида ё зарар эътироф шудааст, бо истифодаи гурӯхбандӣ, дар асоси хусусияти онҳо ё дар асоси таъиноти онҳо дар доираи корхона, вобаста аз он, ки кадоме аз равишҳо маълумоти боваринок ва нисбатан мувофиқро таъмин менамояд.

- 100 Барои он, ки таҳлили талабнамудаи банди 99 пазируфта шавад, корхона онро дар ҳисобот ё ҳисоботҳои бевосита муаррификунадаи нишондиҳандаҳои фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромад, пешниҳод менамоянд.
- 101 Гурӯҳбандии хароҷот аз рӯйи зергурӯҳҳо барои он истифода мегардад, ки ҷузъҳои натиҷаҳои молиявӣ метавонанд вобаста ба даврабандӣ, иқтисодии пайдоиши фоида ё зарар ва дурнамопазирӣ фарқ намоянд. Таҳлили мазкур дар яке аз ду шаклҳо пешниҳод карда мешавад.
- 102 Шакли якум таҳлиро бо истифодаи усули “аз рӯйи хусусияти хароҷот” пешниҳод менамояд. Корхона хароҷотро, ки дар таркиби фоида ё зарар мебошад, аз рӯйи хусусият (масалан, истеҳлоки воситаҳои асосӣ, хариди мавод, хароҷоти нақлиёт, подоши кормандон ва хароҷот барои реклама) гурӯҳбандӣ намуда, онҳоро баъзи самтҳои вазифавӣ дар доираи корхона аз нав тақсим намекунад. Ин усул ҳангоми татбиқи метавонад муқаррарӣ бошад, зеро барои аз нав тақсим намудани хароҷот тибқи таъиноти он дар доираи корхона зарурат вучуд надорад. Намунаи гурӯҳбандӣ бо истифодаи усули “аз рӯйи хусусияти хароҷот” чунин мебошад:

Даромад аз фурӯш	X
Дигар даромад	X
Тағйирот дар арзиши захираҳои маҳсулоти тайёр ва истеҳсоли нотаҷом	X
Ашёи хом ва масолеҳ истифодашуда	X
Хароҷот барои подоши кормандон	X
Хароҷот барои истеҳлок	X
Дигар хароҷот	X
Ҷамъи хароҷот	X
Фоида то андозбандӣ	X

- 103 Шакли дуюм таҳлиро бо истифодаи усули “аз рӯйи таъиноти хароҷот” ё “аз рӯйи арзиши аслии фурӯш”, ки дар доираи он хароҷот вобаста аз таъиноти он ҳамчун қисмати арзиши аслии фурӯш ё масалан, ҳамчун хароҷот барои дистрибуция ё фаъолияти маъмурӣ гурӯҳбандӣ мешаванд, пешниҳод менамояд. Корхона ҳадаи ақалл дар доираи усули мазкур арзиши аслии фурӯши худро дар алоҳидагӣ аз дигар хароҷот ифшо менамояд. Усули мазкур эҳтимолан ба истифодабарандагон нисбат ба усули гурӯҳбандии хароҷот аз рӯйи хусусияти он маълумоти нисбатан мувофиқро пешниҳод менамояд, аммо тақсими хароҷот аз рӯйи таъинот метавонад тақсими ихтиёрӣ ва ба ҳадаи мулоҳизашавандаро талаб менамояд. Намунаи гурӯҳбандӣ бо истифодаи усули “аз рӯйи таъиноти хароҷот” чунин мебошад:

Даромад аз фурӯш	X
Арзиши аслии фурӯш	(X)
Фоидаи умумӣ	X
Дигар даромад	X
Хароҷот барои дистрибуция	(X)
Хароҷоти маъмурӣ	(X)
Дигар хароҷот	(X)
Фоида то андозбандӣ	X

- 104 **Корхонае, ки хароҷотро аз рӯйи таъинот гурӯҳбандӣ менамояд бояд маълумоти иловагиро дар бораи хусусияти хароҷот, аз ҷумла, дар бораи хароҷот дар қисмати истеҳлоки воситаҳои асосӣ, дорониҳои ғайримоддӣ ва подоши кормандон ифшо намояд.**

- 105 Интиҳоб дар байни усули “аз рӯйи таъиноти хароҷот” ва усули “аз рӯйи хусусияти хароҷот” аз омилҳои таърихӣ ва соҳавӣ, инчунин аз хусусияти корхона вобаста мебошад. Ҳарду усул имкон медиҳанд, ки дар бораи он хароҷоте, ки метавонад ба таври мустақим ё ғайримустақим, вобаста аз тағйирёбии дараҷаи фурӯш ё истеҳсолоти корхона дигаргун шаванд, тасаввурот пайдо шавад.

Азбаски ҳар яке аз усулҳои пешниҳодшуда барои корхонаҳои шаклашон гуногун афзалиятҳои хоси худро доранд, Стандарти мазкур талаб менамояд, ки роҳбарият тартиби пешниҳоди бозътимод ва нисбатан мувофиқро интихоб намояд. Аммо дар робита бо он, ки маълумот дар бораи хусусияти хароҷот ҷиҳати пешбинӣ намудани воситаҳои пулии минбаъда кумак мерасонад, ифшо намудани маълумоти иловагӣ, ҳангоме, ки усули гурӯҳбандии хароҷот аз рӯйи таъиноти он истифода мешавад, талаб карда мешавад. Дар банди 104 истилоҳи “подош ба кормандон” бо ҳамон маъно, ки дар СББМ 19 зикр шудааст, истифода мегардад.

Ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ

Маълумоте, ки бояд дар ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ пешниҳод гардад

- 106** Корхона бояд ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусиро, чи тавре, ки банди 10 талаб менамояд, пешниҳод намояд. Ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ маълумоти зеринро дар бар мегирад:
- (а) чамъи маҷмуи даромади давра бо пешниҳоди алоҳидаи маблағи чамъбасти, ки ба соҳибмулкони корхонаи асосӣ ва ҳиссаи иштироки ғайриназоратӣ тааллуқ дорад;
 - (б) дар бораи ҳар як ҷузъи сармояи хусусӣ – оқибати татбиқ ё ислоҳоти ояндабинӣ, ки тибқи СББМ 8 эътироф шудааст;
 - (в) [Сокит шудааст].
 - (г) дар бораи ҳар як ҷузъи сармояи хусусӣ – муқоисаи арзиши тавозунӣ дар аввали давра ва санаи анҷоми он, бо ифшои алоҳидаи (ба ҳадди ақалл) тағйироте, ки натиҷаи инҳо махсуб меёбад:
 - (i) фоида ё зарар;
 - (ii) дигар маҷмуи даромад;
 - (iii) амалиёт бо соҳибмулконе, ки ба ин сифат амал менамоянд, бо пешниҳоди алоҳидаи амонатҳои соҳибмулкони ва тақсирот ба онҳо, инчунин тағйирот дар ҳиссаи молиякӣ дар корхонаҳои фаръӣ, ки ба ғум шудани назорат сабаб намегардад.

Маълумоте, ки бояд дар ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ ё тавзеҳот пешниҳод гардад

- 106А** Корхона бояд аз рӯйи ҳар як ҷузъи сармояи хусусӣ, ё дар ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ ё дар тавзеҳот, таҳлили ҳар як моддаи дигар маҷмуи даромадро пешниҳод намояд (ба банди 106(г)(ii) нигаред).
- 107** Корхона бояд ё дар ҳисобот дар бораи тағйирёбии сармояи хусусӣ ё дар тавзеҳот маблағи суди саҳмияхоро, ки дар давоми давра ҳамчун ба соҳибмулкони тақсимшаванда эътироф шудааст, инчунин маблағи дахлдори суди саҳмияхоро аз рӯйи ҳисоб ба ҳар як саҳмия пешниҳод намояд.
- 108** Дар банди 106 ба ҷузъи сармояи хусусӣ, масалан гурӯҳи амонатгузориҳо ба сармояи хусусӣ, бақияи чамъшуда аз рӯйи ҳар як гурӯҳи дигар маҷмуи даромад ва фоидаи тақсимнашуда тааллуқ дорад.
- 109** Тағйироте, ки дар сармояи хусусии корхона байни санаҳои оғоз ва анҷоми давраи ҳисоботӣ рух додааст, афзоиш ё коҳиши дороиҳои софро барои давраи мазкур инъикос менамояд. Ба истиснои тағйироте, ки оқибати амалиёт бо соҳибмулкони ба ин сифат амалкунанда (ба мисли амонатгузори ба сармоя, бозхаридаи воситаҳои ҳиссавии хусусии корхона ва суд аз саҳмияҳо) махсуб меёбад ва хароҷот аз рӯйи қарордоде, ки бевосита бо ҷунин амалиёт робита дорад, тағйироти умумии бузургии сармояи хусусӣ барои давра маблағи умумии даромаду хароҷот, аз ҷумла, фоида ё зарареро, ки тавассути фаъолияти корхона дар муддати ин давра тавлид ёфтааст, таҷассум менамояд.
- 110** СББМ 8 барои инъикоси тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ тасҳехоти ояндабиниро ба он андозае талаб менамояд, ки он амалан воқеъӣ бошад, ба истиснои ҳолатҳое, ки тибқи дигар СББМ қоидаҳои гузариш бо тартиби дигар муқаррар нашуда бошад. СББМ 8 инчунин талаб менамояд, ки азнавбаҳисобгирӣ ҷиҳати ислоҳи хатоҳо ба таври гузаштанигарӣ ба он ҳадде анҷом ёбад, ки он амалан имконпазир бошад. Тасҳехоти ояндабинӣ ва ислоҳоти ояндабинӣ тағйирёбии сармояи хусусӣ ба ҳисоб намераванд, лекин онҳо салдои муқаддимоии фоидаи тақсимнашударо мавриди тасҳех қарор медиҳанд, ба истиснои ҳолатҳое, ки ягон СББМ тасҳехоти ояндабинӣ дигар ҷузъи сармояи хусусиро талаб намояд. Банди 106(б) талаб менамояд, ки дар ҳисобот дар бораи тағйироти

сармояи хусусӣ маълумот дар бораи маблағи умумии тасҳеҳот аз рӯйи ҳар як ҷузъи сармояи хусусии тавассути тағйирот дар сиёсати баҳисобгирии ва тавассути ислоҳи хатоҳо ҳосилшуда, ифшо карда шавад. Чунин тасҳеҳот бояд барои давраи қаблӣ ва оғози ин давра ифшо гардад.

Ҳисобот дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ

- 111 Маълумот дар бораи воситаи пулӣ ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ ҷиҳати арзёбии имконияти тавлидоти воситаҳои пулии корхона ва ҳамарзишҳои воститаҳои пулӣ, инчунин талаботи он барои истифодаи ин воситаи пулӣ асос фароҳам меорад. СББМ 7 талабот нисбат ба пешниҳод ва ифшои маълумот дар бораи маҷмуи пулиро муқаррар менамояд.

Тавзеҳот

Таркиб

- 112 Тавзеҳот бояд:
- (а) маълумотро дар асоси омода намудани ҳисоботи молиявӣ ва муқаррароти сиёсати баҳисобгирии истифодашаванда тибқи бандҳои 117–124 пешниҳод намояд;
 - (б) маълумотро, ки СБХМ талаб менамояд ва он дар ягон ҳисоботи молиявӣ пешниҳод нагардидааст, ифшо намояд;
 - (в) маълумотро, ки дар ягон ҳисоботи молиявӣ пешниҳод нагардидааст, аммо ҷиҳати дарки ин маълумот мувофиқ мебошад, таъмин намояд.
- 113 Корхона бояд тавзеҳотро мунтазам, ба он дарачае, ки амалан имконпазир бошад, пешниҳод намояд. Ҳангоми муайян намудани тартиби пешниҳод, корхона бояд таъсири онро ба возеҳият ва муқоисапазирии ҳисоботи молиявӣ баррасӣ намояд. Аз рӯйи ҳар як моддае, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ва дар ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад, инчунин дар ҳисобот дар бораи тағйироти сармояи хусусӣ ва гардиши воситаҳои пулӣ, корхона бояд ба ҳама гуна маълумоти бо он алоқамандро иртиботи мутақобилаи дар тавзеҳот ифшогардида муҳайё намояд.
- 114 Намунаҳои тартиби пешниҳод ё гурӯҳи тавзеҳот дар бар мегиранд:
- (а) доираи фаъолияти махсус ҷудогардида, ки корхона ҷиҳати дарки натиҷаҳои молиявӣ ва ҳолати молиявӣ, ба монанди маҷмуи маълумот дар бораи фаъолияти амалиётини мушаххасро нисбатан мувофиқ мешуморад;
 - (б) гурӯҳи маълумот дар бораи моддаҳое, ки алтернативӣ баҳогузори мешаванд, ба мисли дороиҳое, ки аз рӯйи арзиши одилона арзёбӣ мегарданд;
 - (в) пешниҳоди тавзеҳот тибқи тартиби пешниҳоди моддаҳо дар ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар ва дигар маҷмуи даромад ва дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, масалан:
 - (i) ариза дар бораи мутобиқатӣ ба СБХМ (ба банди 16 нигаред);
 - (ii) маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирии муҳим (ба банди 117 нигаред);
 - (iii) маълумоти тасдиқшуда аз рӯйи моддаҳое, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ҳисобот (ҳисоботҳо) дар бораи фоида ё зарар ё дигар маҷмуи даромад, инчунин ҳисобот дар бораи тағйирот дар сармоя ва дар бораи гардиши воситаҳои пулӣ, бо тартиби пешниҳоди ҳар як ҳисобот ва ҳар як модда, пешниҳод шудааст;
 - (iv) ифшои маълумоти дигар, аз ҷумла:
 - (1) ухдадорихои шартӣ (ба СББМ 37 нигаред) ва ухдадорихои шартномавии эътирофнашуда;
 - (2) ифшои ғайримолиявӣ, масалан, мақсад ва сиёсати корхона вобаста ба идораи хавфи молиявӣ (ба СБХМ 7 нигаред).
115. [Соқит шудааст].
- 116 Корхона метавонад дар қисмати мустақили ҳисоботи молиявӣ тавзеҳотро, ки дорои маълумот дар бораи асоси омода намудани ҳисоботи молиявӣ ва муқаррароти мушаххаси сиёсати баҳисобгирии мебошад, ҷудо намояд.

Ифшои маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ

- 117 Корхона бояд маълумоти муҳим дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ ифшо намояд (ба банди 7 нигаред). **Маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ муҳим арзёбӣ мешавад, агар ба таври асоснок интизор равад, ки ин маълумоти якҷоя бо дигар маълумоти баррасишавандаи ба ҳисоботи молиявӣ воридгардида ба қарорҳои аз ҷониби истифодабарандагони асосии ҳисоботи молиявӣ дар асоси ҳисоботи молиявии мазкур қабулгардида, таъсир расонад.**
- 117A Маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ, ки ба амалиёти ғайримухим, дигар рӯйдодҳо ё шароит мансуб мебошад, муҳим маҳсуб намеёбад ва ифшои он ҳатмӣ намебошад. Бо вучуди ин, маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ метавонад аз рӯи хусусияти амалиёти мувофиқ, дигар рӯйдодҳо ё шароит муҳим арзёбӣ гардад, ҳатто агар маблағ ғайриимкон бошад. На ҳама маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ, ки ба амалиёти муҳим, дигар рӯйдод ё шароит мансуб мебошад, худ аз худ муҳим маҳсуб меёбад.
- 117B Интизор меравад, ки маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ таъсирбахш ба ҳисоб меравад, агар ҳисоботи мазкур ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявии корхона ҷиҳати дарки дигар маълумоти таъсирбахши ҳисоботи молиявӣ зарур бошад. Масалан, корхона қарор менамояд, ки маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ барои ҳисоботи молиявии он таъсирбахш маҳсуб меёбад, агар ин маълумот ба амалиёти таъсирбахш ва дигар рӯйдодҳо ё шартҳо мансуб бошад:
- (а) корхона дар давоми давраи ҳисоботӣ сиёсати баҳисобгирӣ худро тағйир додааст, ки чунин тағйирот ба дигаргунашавии назарраси маълумот дар ҳисоботи молиявӣ оварда расонидааст;
 - (б) корхона сиёсати баҳисобгирӣ аз якҷанд намудҳое, ки СБҲМ иҷозат медиҳад, интиҳоб намудааст - чунин ҳолат метавонад ба вучуд ояд, агар корхона тасмим гирад, ки амволи сармоягузорино на аз рӯи арзиши одилона балки аз рӯи арзиши таърихӣ арзёбӣ намояд;
 - (в) сиёсати баҳисобгирӣ тибқи СББМ 8, дар сурати ба таври мустақим мавҷуд набудани ҳолати мушаххаси татбиқшаванда дар СБҲМ, таҳия гардидааст;
 - (г) сиёсати баҳисобгирӣ ба ин ё он соҳа даҳолат менамояд, ки дар он корхона бояд мулоҳиза ё фарзияи муҳимро ҳангоми татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ ташаккул диҳад ва корхона тибқи бандҳои 122 ва 125 маълумотро дар бораи ин мулоҳизаҳо ва фарзияҳо ифшо менамояд;
 - (ғ) тартиби талабшудаи баҳисобгирӣ ин амалиёти таъсирбахш, дигар рӯйдодҳо ё шартҳо мушкул мебошад ва дар акси ҳол истифодабарандагони ҳисоботи молиявии корхона эҳтимолан онро дарк намуда наметавонанд - чунин ҳолат метавонад ба вучуд ояд, агар корхона нисбат ба ин ё он гурӯҳи амалиёти таъсирбахш зиёда аз як СБҲМ-ро татбиқ намояд.
- 117B Маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ, ки ҷи гуна корхона талаботи СБҲМ-ро нисбат ба уҳдадорҳои шахсии худ истифода бурдааст, барои корхона махсус маҳсуб меёбад ва ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ нисбат ба маълумоти қолабӣ ё маълумоте, ки талаботи СБҲМ-ро фақат такрор ё ҷамъоварӣ менамояд, манфиати бештар меорад.
- 117Г Агар корхона маълумоти дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ таъсирбахшнабударо ифшо намояд, чунин маълумот набояд маълумоти таъсирбахшро дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ пинҳон намояд.
- 117Ғ Хулосаи корхона дар бораи он, ки маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ таъсирбахш намебошад, ба ифшои маълумоти дахлдор тибқи талаботи дигар СБҲМ таъсир намерасонад.
- 118–121 [Соқит шудааст].
- 122 Корхона бояд якҷоя бо маълумоти таъсирбахши сиёсати баҳисобгирӣ ё дар таркиби дигар тавзеҳот маълумот дар бораи қарорхоеро, ки дар ин баробар бо арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ (ба банди 125 нигаред) алоқаманд буда, аз ҷониби роҳбарият дар раванди татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ корхонаи мазкур ташаккул ёфтаанд ва ба маблағе, ки дар ҳисоботи молиявӣ эътирофшуда таъсири назаррас расонидаанд, ифшо намояд.
- 123 Дар раванди татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ корхона роҳбарият, ба истиснои мулоҳизаҳои бо арзёбиҳои ҳисоббаробарии алоқаманд, ки метавонанд ба ҳадди муҳим ба маблағи дар ҳисоботи молиявӣ эътирофгардида таъсир гузоранд, мулоҳизаҳои гуногунро ташаккул диҳад. Масалан, роҳбарият қарори худро ҳангоми ҳалли масъалаҳои зерин мебарорад:
- (а) [Соқит шудааст].
 - (б) дар кадом вақт хавф ва ғайриамон назарраси бо ҳукуқи моликият ба дорониҳои молиявӣ алоқаманд ва барои иҷорадехон бошад, дорониҳое, ки мавзӯи шартномаҳои иҷора ба ҳисоб рафта, ба дигар корхонаҳо интиқол мебаранд, амалкунанда мебошанд;

- (в) оё амалиёти дахлдори фурӯши молҳо аз рӯи моҳияти созишнома дар бораи маблағгузорӣ ба роҳ монда шудааст ва мутаносибан онҳо ба пайдоиши даромад аз фурӯш оварда мерасонанд;
- (г) оё шартҳои шартномавии дороии молиявӣ боиси дар санаҳои муайян, ки комилан пардохти маблағи асосӣ ва ғоиҳои аз рӯи қисмати пардохтнашудаи маблағи асосӣ ба ҳисоб мераванд, ба вуҷуд омадани воситаи пулӣ мегарданд.
- 124 Ифшои баъзе маълумот, ки банди 122 пешбинӣ намудааст тавассути дигар СБХМ талаб карда мешавад. Масалан, СБХМ 12 *“Ифшои маълумоти ҳисса дар корхонаи дигар”* талаб менамояд, ки корхона маълумот дар бораи фарзияҳое, ки ҳангоми ҳал намудани масъалаи он, ки оё корхонаи мазкур дигар корхонаро назорат менамояд, ифшо намояд. СББМ 40 *“Амволи сармоягузорӣ”* ифшои маълумотро дар бораи меёрҳое, ки аз ҷониби корхона барои маҳдуд намудани моликияти сармоягузорӣ ва моликияти аз ҷониби соҳибмулк идорашаванда, инчунин моликияти, ки барои фурӯш дар раванди ғайриҷаҳиш муқаррарӣ нигоҳ дошта шудааст, дар мавриде, ки гурӯҳбандии моликият ба мушкилӣ дучор мегардад, талаб менамояд.

Сарчашмаҳои номуайянии бо арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ алоқаманд

- 125 Корхона бояд маълумотро дар бораи фарзияҳое, ки нисбат ба оянда пешбинӣ шудаанд, инчунин дар бораи дигар сарчашмаҳои асосии номуайяний, ки бо арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ ба ҳолати санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ алоқаманд буда, дорои хавфи назаррасеанд, ки дар соли молиявии оянда ислоҳи назарраси арзиши тавозунии дорой ва уҳдадорихоро талаб менамояд, ифшо намояд. Нисбат ба дорой ва уҳдадорихо мазкур тавзеҳот бояд тавсифоти ҷузъии онҳоро дар бар гирад:
- (а) хусусияти дорой ва уҳдадорӣ;
- (б) арзиши тавозунии дорой ва уҳдадорӣ ба санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ.
- 126 Ҳангоми муайян намудани арзиши тавозунии баъзе дороиҳо ва уҳдадорихо арзёбии ҳисоббаробарӣ ба санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ва таъсир ба рӯйдодҳои минбаъдаи ин дороиҳо ва уҳдадорихо, ки ба сар задани онҳо боварӣ нест, талаб карда мешавад. Масалан, ҳангоми мавҷуд набудани маълумот дар бораи нархҳои мушоҳидашавандаи бозории муомилоти охирон истифодаи арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ тавассути ояндабинӣ, талаб карда мешавад, то ин ки бузургии ҷуброншавандаи гурӯҳҳои воситаҳои асосӣ, оқибатҳои фарсудашавии технологӣ барои захираҳои молино моддӣ, бузургии уҳдадорихо арзёбишаванда, ки аз натиҷаи ояндаи муҳокимаи судии идомакунанда ва бузургии уҳдадорихо дарозмуддат нисбат ба подоши қарздорон, ба мисли уҳдадорихо нафақавӣ, арзёбӣ гарданд. Арзёбиҳои ҳисоббаробарии мазкур истифодаи фарзияҳоро нисбат ба ҷунин омилҳо, ба мисли тасҳеҳоти бузургиҳои воситаи пулӣ ё меёрҳои тахфиф бо назардошти хавф, тағйироти минбаъда дар ҳаҷми музди меҳнат ва тағйироти ояндаи нарх, ки ба дигар хароҷот таъсир мерасонад, пешбинӣ менамоянд.
- 127 Фарзияҳо ва дигар сарчашмаҳои номуайянии бо арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ алоқаманд, ки тибқи банди 125 ифшо мешаванд, ба арзёбиҳои ҳисоббаробарие, ки аз роҳбарият мулоҳизаҳои ҳеле мушкилу субъективӣ ё маҷмуиро талаб менамояд, дахл доранд. Бо афзоиши миқдори фарзияҳои тағйирёбанда, ки ба мавҷудияти имконпазири ояндаи номуайяний таъсир мерасонанд, ин мулоҳизаҳо бештар мушкилу субъективӣ гардида, оқибат ба зиёд гардидани хавфи тасҳеҳ намудани бузургии тавозунии дороиҳо ва уҳдадорихо оварда мерасонад.
- 128 Нисбат ба дороиҳо ва уҳдадорихое, ки дучор шудани онҳо ба хавфи назарраси тағйироти имконпазири арзиши тавозунии онҳо дар давоми соли молиявии оянда бештар мебошад ва агар онҳо ба санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ вобаста аз савдо дар бозори ғайри нисбат ба дорой ё уҳдадории ҳамаарзиш аз рӯи арзиши одилона арзёбӣ гарданд, маълумоти тибқи банди 125 пешбинишуда талаб карда намешавад. Арзиши одилонаи бо ҷунин тарз муайянгардида метавонад дар соли молиявии оянда ба таври назаррас тағйир ёбад, аммо ин тағйирот наметавонад ҳамчун натиҷаи фарзияҳо ё дигар сарчашмаҳои арзёбии номуайяний ба санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ ба ҳисоб равад.
- 129 Корхона маълумоти тибқи банди 125 талабшударо тавре пешниҳод менамояд, ки мулоҳизаҳои аз ҷониби роҳбарият нисбат ба дигар сарчашмаҳои ояндаи номуайяний, ки бо арзёбиҳои ҳисоббаробарии алоқаманд ташақкул ёфтаанд, ба истифодабарандагонии ҳисоботи молиявӣ фаҳмо бошад. Хусусият ва ҳаҷми ҷунин маълумот вобаста аз хусусияти фарзияҳои дахлдор ва дигар ҳолатҳо фарқ менамояд. Намунаи маълумоте, ки корхона ифшо менамояд, инҳо мебошанд:
- (а) хусусияти фарзияҳои дахлдор ва дигар номуайянии бо арзёбии ҳисоббаробарӣ алоқаманд;
- (б) ҳассосияти бузургиҳои тавозуний нисбат ба усулҳо, фарзияҳо ва арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ, ки ҳисоббаробарии онҳо ба он асос ёфтааст, аз ҷумла, сабабҳои ҷунин ҳассосият;

- (в) натиҷаи мунтазиршавандаи ҳалли номуайяни ва доираи арзишҳои ба таври асоснок имконпазири арзиши тавозунии дороиҳо ва уҳдадориҳои дахлдор дар соли молиявии оянда;
- (г) тавсифи тағйироти баамаломата дар муқоиса бо фарзияҳои қаблӣ нисбат ба ин дороиҳо ва уҳдадориҳо, агар номуайяни ба таври ҳалношуда боқӣ монад.
- 130 Стандарти мазкур аз корхона талаб намекунад, ки ҳангоми ифшои маълумоти тибқи банди 125 пешбинигардида, маълумот дар бораи буча ё дурнаморо ифшо намояд.
- 131 Баъзан ифшои маълумот дар бораи дараҷаи таъсири имконпазири ягон фарзия ё дигар сарчашмаи номуайяни, ки бо арзёбии ҳисоббаробарӣ алоқаманд мебошад, дар санаи анҷоми давраи ҳисоботӣ амалинашаванда маҳсуб меёбад. Дар чунин ҳолатҳо корхона ба он ишора менамояд, ки ба таври асоснок интизор мебошад, дар асоси далелҳои мавҷуда, агар натиҷаҳои воқеӣ дар соли оянда аз натиҷаҳои пешбинишаванда фарқ намоёнд, эҳтимолан тасҳеҳоти муҳими арзиши тавозунии дорой ё уҳдадориҳои дахлдор талаб карда шавад. Дар ҳама ҳолат корхона хусусият ва арзиши тавозунии дорой ё уҳдадориҳои мушаххасро (ё гурӯҳи дороиҳо ё уҳдадориҳоро), ки фарзияи мазкур ба онҳо дахл дорад, ифшо менамояд.
- 132 Ифшои маълумоти тибқи банди 122 дар бораи мулоҳизаҳои мушаххасе, ки аз ҷониби роҳбарият дар раванди татбиқи сиёсати баҳисобгирии корхона қабул гардидааст, бо маълумот дар бораи сарчашмаҳои номуайяни бо арзёбии ҳисоббаробарӣ алоқаманд ва тибқи банди 125 ифшогардида алоқаманд намебошад.
- 133 Дигар СБҲМ ифшои маълумотро дар бораи баъзе фарзияҳо, ки метавонад дар дигар ҳолат тибқи банди 125 ифшо гардад, талаб менамоянд. Масалан, СББМ 37 ифшои маълумотро дар бораи фарзияҳои асосӣ нисбат ба рӯйдодҳои минбаъда, ки дар ҳолатҳои муайян ба гурӯҳҳои уҳдадориҳои арзёбишаванда дахлат менамоянд, талаб менамояд. СБҲМ 13 “Арзёбии арзиши одилона” маълумотро дар бораи фарзияҳои муҳим (аз ҷумла, усули (усулҳои) арзёбӣ ва мушаххасоти аввалӣ) талаб менамояд, ки аз ҷониби корхона ҳангоми арзёбии арзиши одилонаи дороиҳо ва уҳдадориҳои арзиши одилоноро инъикоскунанда мавриди истифода қарор доранд.

Сармояи хусусӣ

- 134 **Корхона бояд маълумотро, ки ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявии он ҷиҳати арзёбии мақсадҳои қабулгардидаи корхона, сиёсат ва равандҳои идоракунии сармояи хусусӣ имконият фароҳам меорад, ифшо намояд.**
- 135 Ҷиҳати иҷрои банди 134 корхона инҳоро ифшо менамояд:
- (а) маълумоти дорой хусусияти сифатӣ дар бораи мақсадҳои худ, сиёсат ва равандҳои идоракунии сармояи хусусӣ, аз ҷумла:
- (i) ҳар он чизе, ки аз ҷониби он ба сифати сармояи хусусӣ идора карда мешавад;
 - (ii) мавриде, ки талаботи беруна нисбат ба сармояи хусусии корхона паҳн мегардад, хусусияти талаботи зикршуда ва бо кадом тарз воридшавии ин талабот ба раванди идораи сармояи хусусӣ;
 - (iii) корхона бо кадом тарз мақсадҳои худро вобаста ба идоракунии сармояи хусусӣ иҷро менамояд;
- (б) маълумоти миқдории ҷамъшуда нисбати ҳар он чизе, ки аз ҷониби корхона ба сифати сармояи хусусӣ мавриди идора карда мешавад. Баъзе корхонаҳо уҳдадориҳои молиявии муайянро (масалан, баъзе шаклҳои қарзи мартабадошта (субординатӣ)) ба сармояи хусусӣ мансуб менамоянд. Дигар корхона аз таркиби сармояи хусусӣ баъзе ҷузъҳои сармояи хусусиро (масалан, ҷузъҳое, ки дар натиҷаи ҳедчинамоии воситаи пулӣ ба вучуд меоянд) хориҷ менамоянд;
- (в) ҳама гуна тағйирот дар зербандҳои (а) ва (б) дар муқоиса бо давраи қаблӣ;
- (г) оё корхона дар давраи ҳисоботӣ талаботи берунаро нисбат ба сармояи хусусӣ, ки бояд иҷро менамуд, амалӣ намудааст;
- (ғ) оқибати чунин вайронкуниҳо ҳангоми иҷро накардани чунин талаботи беруна аз ҷониби корхона.

Корхона ин маълумотро вобаста аз иттилооти дохила, ки тавассути ҳайати калидии маъмурӣ пешниҳод мегардад, ифшо менамояд.

- 136 Корхона метавонад идоракунии сармояи хусусиро ба таври гуногун анҷом диҳад ва ба он метавонад талаботи гуногун дар қисмати сармояи хусусӣ пешниҳод карда шавад. Масалан, дар таркиби

конгломерат метавонад корхонае ворид шаванд, ки фаъолияти суғурта ва бонкиро анҷом дода, дар ин ҳолат бо якҷанд мавриди қонунгузорӣ (юрисдиксия) қор менамоянд. Дар мавридҳое, ки ифшои маълумоти ҷамъшуда вобаста ба талабот нисбат ба сармоя ва муносибати қабулшуда дар робита ба идоракунии сармоя маълумоти муфидро таъмин наменамоянд, ё ин омил ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ маълумоти хатошударо дар бораи захираҳои мавҷудаи сармояи корхона пешниҳод менамояд, корхона бояд маълумотро дар алоҳидагӣ аз рӯйи ҳар як талабот нисбат ба сармоя, ки онро бояд иҷро намояд, ифшо менамояд.

Воситаҳои молиявӣ бо ҳуқуқи фурӯши баръакс, ки ҳамчун қисмати сармояи хусусӣ гурӯҳбандӣ шудаанд

- 136А Нисбати воситаҳои молиявӣ бо ҳуқуқи фурӯши баръакс, ки ҳамчун воситаҳои ҳиссаи гурӯҳбандӣ шудаанд, корхона бояд маълумоти зеринро ифшо намояд (дар қисмате, ки дар дигар бахшҳо ифшо нашудааст):
- (а) маълумоти миқдории ҷамъшуда дар бораи бузургие, ки ҳамчун сармояи хусусӣ гурӯҳбандӣ шудааст;
 - (б) мақсад, сиёсат ва раванҷҳои вобаста ба идораи уҳдадорӣ худ чиҳати амалӣ намудани фурӯши баръакс ё ҷуброни ин воситаҳо тибқи талаботи дорандагони воситаҳои мазкур, аз ҷумла, ҳама гуна тағйирот дар муқоиса ба давраи қаблӣ;
 - (в) хориҷшавии эҳтимолии воситаҳои пулӣ ҳангоми пардохт ё хариди такрории воситаҳои молиявии гурӯҳи мазкур;
 - (г) маълумот дар бораи он, ки чӣ гуна хориҷшавии эҳтимолии воситаҳои пулӣ ҳангоми пардохт ё хариди такрорӣ муайян карда шудааст.

Ифшои дигар маълумот

- 137 Корхона бояд дар тавзеҳот маълумоти зеринро ифшо намояд:
- (а) маблағи суди саҳмияҳо, ки то санаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои нашр пешниҳод ё эълон шудааст, лекин дар давраи ҳисоботӣ ҳамчун тақсимот ба соҳибмулкони эътироф нагардидааст, инчунин маблағи дахлдор барои ҳисоб ба ҳар як саҳмия;
 - (б) маблағи ҳама гуна суди саҳмияҳои эътирофнашуда аз рӯйи саҳмияҳои имтиёзнокӣ кумулятивӣ.
- 138 Корхона бояд маълумоти зеринро ифшо намояд, агар ин маълумот дар таркиби маълумоти дигар, ки якҷоя бо ҳисоботи молиявӣ ба нашр расидааст, ҳоло ифшо нагардида бошад:
- (а) мавқеи ҷойгиршавӣ ва шакли ташкилӣ–ҳуқуқии корхона, кишваре, ки корхона дар он аз нигоҳи ҳуқуқӣ ба қайд гирифта шудааст ва суроғаи ҳуқуқии он (ё мавқеи асосии пешбурди тичорат, агар аз суроғаи ҳуқуқӣ фарқ дошта бошад);
 - (б) тавсифи хусусияти амалиёти корхона ва самтҳои асосии фаъолияти он;
 - (в) номгӯи корхонаи асосӣ ва корхонаи асосии ниҳони гурӯҳи мазкур;
 - (г) нисбат ба корхонаҳое, ки дар муҳлати маҳдуд бунёд шудаанд, маълумот дар бораи давомнокии мавҷудияти онҳо.

Муқаррароти интиқоли ва санаи мавриди амал қарор гирифта

- 139 Корхона бояд Стандарти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2009 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи фаврӣ пазируфта мешавад. Агар корхона татбиқи Стандарти мазкурро нисбат ба давраи пештар оғоз намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 139А Ба СББМ 27 (бо назардошти ислоҳоти соли 2008) дар банди 106 ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2009 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Агар корхона стандарти СББМ 27–ро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, чунин ислоҳот бояд нисбат ба ҳамон давра истифода гардад. Ислоҳот бояд ба таври гузаштанигарӣ татбиқ карда шавад.
- 139Б Тавассути ҳуҷҷати “Воситаҳои молиявӣ бо ҳуқуқи фурӯши баръакс ва уҳдадорие, ки ҳангоми барҳамхӯрӣ ба вуҷуд омадаанд” (ислоҳот ба СББМ 32 ва СББМ 1), ки моҳи феввали соли 2008 интишор шудааст, банди 138 тағйир ёфта, бандҳои 8А, 80А ва 136А илова гардидаанд. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2009 ва пас аз ин сана оғоз

- меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад. Агар корхона ин ислохотро нисбат ба давраи пештар татбиқ намоёд, пас бояд чунин далелро ифшо намуда, ҳамзамон дар баробари онҳо бояд татбиқи ислохот нисбат ба СББМ 32, СББМ 39, СБХМ 7 ва Тафсири КТХМБ 2 “*Ҳиссаи иштирокчиён дар корхонаи кооперативӣ ва воситаҳои ҳаммонанд*”-ро оғоз намоёд.
- 139В Бандҳои 68 ва 71 тавассути ҳуҷҷати “Бехтарсозии СБХМ”, ки моҳи майи соли 2008 ба таъб расидааст, мавриди тағйирот қарор гирифтаанд. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2009 ва пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад. Агар корхона татбиқи Стандарти мазкурро нисбат ба давраи пештар оғоз намоёд, пас бояд чунин далелро ифшо намоёд.
- 139Г [Соқит шудааст].
- 139Ғ [Соқит шудааст].
- 139Д Дар бандҳои 106 ва 107 тавассути “Бехтарсозии СБХМ”, ки моҳи майи соли 2010 ба таъб расидааст, ислохот ворид гардида, банди 106А илова карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2011 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад.
- 139Е [Соқит шудааст].
- 139Ё Ба СБХМ 10 ва СБХМ 12, ки моҳи майи соли 2011 интишор шудааст, ба бандҳои 4, 119, 123 ва 124 ислохот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 10 ва СБХМ 12 татбиқ намоёд.
- 139Ж Ба СБХМ 13, ки моҳи майи соли 2011 интишор шудааст, ба бандҳои 128 ва 133 ислохот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 13 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139З Тавассути ҳуҷҷати “*Пешниҳоди моддаҳои дигар маҷмуи даромад*” (ислохот ба СББМ 1, ки моҳи июни соли 2011 интишор шудааст, ба бандҳои 7, 10, 82, 85-87, 90, 91, 94, 100 ва 115 ислохот ворид гардида, бандҳои 10А, 81А, 81Б, 82А илова карда шудаанд ва бандҳои 12, 81, 83, 84 соқит гардидаанд. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 июли соли 2012 ва пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад. Агар корхона татбиқи Стандарти мазкурро нисбат ба давраи пештар оғоз намоёд, пас бояд чунин далелро ифшо намоёд.
- 139И Ба СББМ 19 “*Подойшӯлӣ ба кормандон*” (бо назардошти ислохот, ки моҳи июни соли 2011 интишор шудааст), ба банди 7 ва 96, ки ба муқаррароти “дигар маҷмуи даромад” дахл доранд, ислохот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро дар баробари татбиқи СББМ 19 (бо назардошти ислохот, ки моҳи июни соли 2011 интишор шудааст) мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139Й Тавассути ҳуҷҷати “*Такмилдиҳии ҳарсолаи СБХМ, давраи солҳои 2009–2011*”, ки моҳи майи соли 2012 интишор шудааст, ба бандҳои 10, 38 ва 41 тағйирот ворид гардида, бандҳои 39–40 соқит шудаанд ва бандҳои 38А–38Г ва 40А–40Г илова гардидаанд. Корхона бояд ин ислохотро ба таври гузаштанигарӣ тибқи СББМ 8 “*Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо*” нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2013 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад. Агар корхона татбиқи Стандарти мазкурро нисбат ба давраи пештар оғоз намоёд, пас бояд чунин далелро ифшо намоёд.
- 139Й [Соқит шудааст].
- 139К Ба СБХМ 15 “*Даромад аз фуруш тибқи шартнома бо харидорон*”, ки моҳи майи соли 2014 интишор шудааст, ба банди 34 тағйирот ворид карда шудааст. Корхона бояд тағйироти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 15 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139Қ Ба СБХМ 9, ки моҳи июли соли 2014 интишор шудааст, ба бандҳои 7, 68, 71, 82, 93, 95, 96, 106 ва 123 тағйирот ворид гардида, бандҳои 139Ғ, 139Е ва 139Й соқит шудаанд. Корхона бояд тағйироти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 9 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139Л Тавассути ҳуҷҷати “*Ташаббус дар доираи ифшои маълумот (ислохот ба СББМ 1)*”, ки моҳи декабри соли 2014 нашр шудааст, дар бандҳои 10, 31, 54-55, 82А, 85, 113-114, 117, 119 ва 122 тағйирот ворид гардида, бандҳои 30А, 55А ва 85А-85Б илова гардидаанд ва бандҳои 115 ва 120 соқит шудаанд. Корхона бояд тағйироти мазкурро барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2016 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намоёд. Татбиқи ғаврий пазируфта мешавад. Корхонаҳо уҳдадор намебошанд, ки маълумоти дар бандҳои 28–30 СББМ 8 нисбат ба ин тағйирот талабшавандаро ифшо намоёнд.

- 139М Ба СБХМ 16 *“Ичора”*, ки дар моҳи январи соли 2016 интишор гардидааст, ба банди 123 ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд ин ислоҳотро дар баробари татбиқи СБХМ 16 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139Н Ба СБХМ 17, ки моҳи майи соли 2017 интишор гардидааст, ба бандҳои 7, 54 ва 82 ислоҳот ворид карда шудааст. Тавассути ҳуҷҷати “Ислоҳот ба СБХМ 17”, ки моҳи июни соли 2020 интишор шудааст, ба банди 54 ислоҳоти иловагӣ ворид карда шудааст. Корхона бояд ин ислоҳотро дар баробари татбиқи СБХМ 17 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 139О Тавассути ҳуҷҷати “Ислоҳот ба истинодҳои “Асосҳои концептуалӣ”-и СБХМ”, ки соли 2018 интишор шудааст, ба бандҳои 7, 15, 19-20, 23-24, 28 ва 89 ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд тағйироти мазкурро барои даврони солоне, ки аз 1 январи соли 2020 ӯ пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи фаврӣ дар он сурат иҷозат дода мешавад, ки корхона ҳамзамон ҳама ислоҳоти дигарро, ки тавассути ҳуҷҷати “Ислоҳот ба истинодҳои “Асосҳои концептуалӣ”-и СБХМ” ворид карда шудааст, татбиқ намояд. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба СББМ 1 ба таври гузаштанигарӣ тибқи СББМ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзиҳои муҳосибӣ ва ҳатоҳо” татбиқ намояд. Аммо агар корхона муайян намояд, ки татбиқот ба таври ояндабинӣ амалан иҷронашаванда буда, ҳароҷот ӯ захираи зиёдро талаб менамояд, корхона бояд нисбат ба СББМ 1 тибқи бандҳои 23-28, 50-53 ва 54Д-и СББМ 8 ислоҳотро татбиқ намояд.
- 139П Тавассути ҳуҷҷати “Муқаррароти таъсирбахшӣ” (ислоҳот ба СББМ 1 ва СББМ 8), ки моҳи октябри соли 2018 интишор шудааст, ба банди 7 СББМ 1 ва банди 5 СББМ 8 ислоҳот ворид гардида, инчунин банди 6 СББМ 8 соқит карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро ба таври ояндабинӣ нисбат ба даврони ҳисоботи солоне, ки аз 1 январи соли 2020 ӯ пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи фаврӣ пазируфта мешавад. Агар корхона ислоҳоти мазкурро нисбат ба даврони пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 139Р Тавассути ҳуҷҷати “*Гурӯҳбандии ӯҳдадориҳо ҳамчун ҷутоҳмуддат ва дарозмуддат*”, ки моҳи январи соли 2020 интишор шудааст, ба бандҳои 69, 73, 74 ва 76 тағйирот ворид гардида, бандҳои 72А, 75А, 76А ва 76Б илова карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро барои даврое, ки аз 1 январи соли 2024 ӯ пас аз ин сана оғоз мегарданд, ба таври гузаштанигарӣ тибқи СББМ 8 татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар Корхона тағйироти мазкурро нисбат ба давраи пештари пас аз наشري ҳуҷҷати “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*” (ба банди 139Т нигаред) татбиқ намояд, пас бояд тағйироти “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*”-ро нисбат ба ҳамон давра татбиқ намояд. Агар корхона тағйироти “*Гурӯҳбандии ӯҳдадориҳо ҳамчун ҷутоҳмуддат ва дарозмуддат*” ӯ “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*”-ро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 139С Тавассути ҳуҷҷати “*Ифшои маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ*”, ки моҳи феввали соли 2021 интишор шудааст, ба бандҳои 7, 10, 114, 117 ва 122 тағйирот ворид карда шуда, бандҳои 117А-117Г илова гардидаанд ва бандҳои 118, 119 ва 121 соқит гардидаанд. Тавассути ҳуҷҷати мазкур, инчунин ба Тавсияҳои амалии №2 вобаста ба татбиқи СБХМ “*Ташиқули мулоҳиза дар бораи таъсирбахшӣ*” ислоҳот ворид карда шуд. Корхона бояд ислоҳоти СББМ 1-ро нисбат ба даврони солоне ҳисоботӣ, ки аз 1 январи соли 2023 ӯ пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи фаврӣ пазируфта мешавад. Агар корхона ислоҳоти мазкурро нисбат ба даврони хеле пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 139Т Тавассути ҳуҷҷати “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*”, ки моҳи октябри соли 2022 интишор шудааст, ба бандҳои 60, 71, 72А ва 139Р тағйирот ворид гардида, бандҳои 72Б ва 76МА илова шудаанд. Корхона бояд:
- (а) тағйирот ба банди 139Р-ро пас аз интишори ҳуҷҷати “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*” татбиқ намояд.
 - (б) ҳама гуна дигар тағйиротро нисбат ба даврое, ки аз 1 январи соли 2024 ӯ пас аз ин сана оғоз меёбанд, ба таври гузаштанигарӣ тибқи СББМ 8 татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар корхона тағйироти мазкурро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд тағйирот ба “*Гурӯҳбандии ӯҳдадориҳо ҳамчун ҷутоҳмуддат ва дарозмуддат*”-ро низ нисбат ба ҳамон давра татбиқ намояд. Агар корхона тағйирот ба “*Уҳдадориҳои дарозмуддати аҳдо*”-ро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд..

Қаъи амали СББМ 1 (соли 2003 бозбинӣ шудааст)

- 140 Стандарти мазкур СББМ 1 “*Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ*”-ро, ки соли 2003 бозбинӣ шудааст, бо назардошти ислоҳот дар соли 2005, иваз менамояд.

